ISSN 2078-6794. Вісник Львівського університету. Серія мист-во. 2026. Вип. 29. С. 173–203
Visnyk of the Lviv University. Series Art Studies. Issue 29. P. 173–203

УДК 792.97.03.072.3:016"200/202"
DOI: http://dx.doi.org/10.30970/vas.29.2026.173-203

ТЕАТР ЛЯЛЬОК КРІЗЬ ПРИЗМУ БІБЛІОГРАФІЇ (2000–2025)

Галина БІЛОВУС

ORCID: https://orcid.org/0000-0002-7391-4845
Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра бібліотекознавства і бібліографії,
вул. Валова, 18, Львів, Україна, 79008
e-mail: halyna.bilovus@lnu.edu.ua

Софія РОСА-ЛАВРЕНТІЙ

ORCID: https://orcid.org/0000-0001-7550-1131
Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра театрознавства та акторської майстерності,
вул. Валова, 18, Львів, Україна, 79008
e-mail: sofiya.rosa-lavrentiy@lnu.edu.ua

Мирослава ЦИГАНИК

ORCID: https://orcid.org/0000-0003-4337-7222
Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра театрознавства та акторської майстерності,
вул. Валова, 18, Львів, Україна, 79008
e-mail: myroslava.tsyhanyk@lnu.edu.ua

Розглянуто теоретичні проблеми й тематичні напрями, відображені у тематичному бібліографічному покажчику публікацій про український та світовий театр ляльок за 2000–2025 рр. Огляд укладено на основі матеріалів театрознавчого періодичного видання "Український театр", науково-популярного журналу "Просценіум", а також наукових збірників "Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого" та "Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство". Розглянуто тематичне й жанрове розмаїття запропонованих публікацій, серед яких – наукові статті, рецензії на вистави, інтерв'ю, творчі портрети митців, огляди діяльності театральних колективів і фестивалів, матеріали про театральну освіту та збереження мистецької спадщини. Особливу увагу приділено значенню анотацій до бібліографічних описів, які полегшують пошук джерел і допомагають виявити інформаційний потенціал

© Біловус Галина, Роса-Лаврентій Софія, Циганик Мирослава, 2026

публікацій різних жанрів. Визначено можливості використання покажчика для дослідження історії українського театру ляльок, творчості окремих акторів, майстерності актора театру ляльок, розвитку театральних інституцій, фестивального руху, сценографії, режисури та театральної критики. Наголошено на цінності бібліографічної систематизації для збереження професійної пам'яті й розширення джерельної бази сучасного сценічного мистецтва. Окреслено перспективи наступних досліджень, пов'язаних із поглибленим опрацюванням зібраних матеріалів та розширенням бібліографічного корпусу.

Ключові слова: театр ляльок, бібліографічний покажчик, сценічне мистецтво, лялькарське мистецтво, театрознавство, театральна критика, режисерська майстерність, історія театру, мистецька періодика, фестиваль.

Постановка наукової проблеми. Бібліографічні матеріали, присвячені українському та зарубіжному театру ляльок, дають змогу простежити актуальні напрями розвитку сучасного лялькарства, виявити проблеми його теоретичного осмислення та окреслити зміни в дослідницьких підходах до цього виду сценічного мистецтва. Публікації 2020–2025 років, розглянуті у фахових періодичних виданнях і наукових збірниках, засвідчують розширення проблемного поля театрознавчих студій: від аналізу художньої мови вистави, специфіки акторської та режисерської творчості до осмислення суспільної місії театру ляльок в умовах повномасштабної російсько-української війни.

Актуальність дослідження. Однією з головних проблем сучасного театрознавства є визначення специфіки театру ляльок як самостійного виду сценічного мистецтва, його естетичних меж і виражальних можливостей. У цьому контексті показовими є дослідження, присвячені трансформації художньої мови театру анімації, теоретичним засадам акторського мистецтва та взаємодії різних компонентів сценічного дійства. Важливими джерелами для реконструкції театрального процесу є не лише наукові праці, а й рецензії, інтерв'ю, творчі портрети та фестивальні огляди, які зберігають свідчення мистецького життя свого часу. Бібліографічний покажчик дає змогу визначити дослідницький потенціал, окреслити перспективні напрями театрознавчих студій і створити підґрунтя для вивчення історії, теорії та практики українського лялькарства.

Мета статті – подати огляд теоретичних проблем, що описані в матеріалах бібліографічного покажчика про театр ляльок за 2000–2025 рр.

Виклад основного матеріалу. Чверть століття в історії мистецтва театру ляльок – це не лише послідовність прем'єр, фестивалів, творчих пошуків і змін поколінь. Це – також час, упродовж якого формують професійну пам'ять, зберігають свідчення про мистецькі події, окреслюють напрями досліджень і поступово складають уявлення про розвиток виду мистецтва. Тематичний бібліографічний покажчик публікацій за 2000–2025 рр., підготовлений за матеріалами періодичних видань "Український театр", "Просценіум", а також наукових збірників "Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого" та "Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство", є спробою зібрати в одному корпусі різножанрові матеріали про історію, теорію

та практику українського та світового театру ляльок. У покажчику подано 186 бібліографічних записів, упорядкованих за хронологічно-алфавітним принципом і забезпечених анотаціями. Такий обсяг матеріалу дає змогу не лише відшукати конкретну публікацію, а й побачити ширшу картину того, як упродовж чверті століття було осмислено лялькарське мистецтво, які питання привертали увагу авторів, як співіснували науковий аналіз і театральна критика та якими способами фіксували повсякденне життя театральних колективів.

Цей покажчик є взаємопов'язаним великою кількістю матеріалів, за допомогою яких можна простежити зміни репертуарної політики окремих колективів, професійні орієнтири режисерів, принципи роботи художників, способи взаємодії з глядачем і саме розуміння можливостей сцени театру ляльок. Завдяки окремо взятій рецензії зафіксовано враження від певної вистави, завдяки інтерв'ю відкрито позицію митця, а завдяки огляду театрального сезону є опис поточної діяльності колективу. Разом ці матеріали дають змогу поставити ширші питання про художні процеси, причини змін і тяглість професійних традицій.

Показовими є дослідження, присвячені трансформації художньої мови театру анімації, теоретичним засадам акторського мистецтва та взаємодії різних компонентів сценічного дійства. Рецензія М. Циганик на навчально-методичний посібник Ю. Щукіної "Процеси оновлення художньої мови театру анімації у другій половині XX – на початку XXI століття" (2023) репрезентує увагу до осмислення історичної динаміки цього мистецтва та методологічних підходів до вивчення його естетичних трансформацій.

Проблема видової специфіки театру ляльок набуває особливої актуальності в контексті розширення його сценічної мови. Поєднання лялькового дійства з елементами драматичного театру, пластики, пантоміми, театру предмета та інших форм сценічної виразності спонукає до переосмислення традиційних уявлень про природу лялькової вистави. Важливим теоретичним питанням стає не лише визначення засобів виразності, а й з'ясування того, як вони взаємодіють у формуванні цілісного художнього образу. Цінною є публікація А. Філімонової "Крізь шви ляльки" (2025), присвячена львівській постановці "Гамлет" Вільяма Шекспіра. У рецензії взаємозв'язок людини, ляльки та сценічного образу осмислено як підґрунтя філософського прочитання драматургічного твору. Лялька в такому контексті постає не просто об'єктом маніпуляції чи інструментом акторської виразності, а повноцінним носієм художнього змісту.

Із проблемою специфіки сценічної мови безпосередньо пов'язане питання взаємодії актора й ляльки, природи акторського існування та механізмів створення сценічного образу. Матеріали покажчика засвідчують увагу до практичних і методологічних аспектів акторської майстерності, зокрема до опанування техніки керування лялькою, розвитку пластичної виразності та перетворення технічної дії на художньо переконливу поведінку персонажа. У публікації І. Остюк "Процес вивчення основ тростинної ляльки (зі студентського щоденника)" (2024) розглянуто конструктивні й функціональні особливості тростинної ляльки, послідовність технічних дій та їхнє значення для формування сценічної виразності. Цей матеріал репрезентує

важливий напрям досліджень, у якому професійну підготовку актора-лялькаря розглянуто як єдність теоретичного знання, практичної навички та творчого пошуку.

Теоретичний вимір проблеми акторської майстерності представлений також матеріалами науково-практичної конференції пам'яті Є. Русаброва, огляд яких опублікувала М. Прево (2022). Серед порушених питань виокремлено сакральне значення ляльки в ритуальних культурах, історичні та методологічні аспекти акторського мистецтва. Таке поєднання історико-культурної та практичної перспектив дає підстави розглядати ляльку не лише як сценічний об'єкт, а й як феномен, значення якого формують на перетині ритуалу, культурної традиції та театральної умовності.

Важливим напрямом сучасних студій є проблема взаємодії драматургічного першоджерела та його сценічної інтерпретації. Бібліографічні матеріали репрезентують різні моделі роботи з літературним текстом: інсценізацію поетичних творів, переосмислення класичної драматургії, використання національної літературної спадщини та поєднання традиційних форм із сучасними режисерськими рішеннями. Особливе зацікавлення викликає стаття Я. Титаренко "До питання створення інсценізацій за поетичними творами Ліни Костенко у театрі ляльок" (2025), у якій розглянуто два типи режисерської інтерпретації поезії та проаналізовано композиційні й монтажні способи побудови вистав. Дослідження порушує питання специфіки сценічного перекодування поетичного тексту, трансформації його образної системи й організації словесного матеріалу засобами театру ляльок.

Інший аспект цієї проблематики розкрито в рецензії С. Роси-Лаврентій на виставу "Козак Мамай і ключі від раю" Івано-Франківського академічного обласного театру ляльок імені Марійки Підгірянки (2025). У центрі уваги – архітектоніка містерії, протиставлення двох світів і багатошарова структура лялькового дійства. Авторка акцентує на взаємодії українських вертепних традицій із європейською театральною спадщиною та на можливостях збагачення поетики вертепу формами складної драматургії. Отже, в сучасному театрознавчому дискурсі актуалізують питання не лише збереження традиційних жанрів, а й механізмів їхнього оновлення в нових художніх контекстах.

Окремий проблемний комплекс становить співвідношення національної традиції та інновацій у театрі ляльок. Звернення до українського вертепу, фольклорних образів, національної класики й поетичної спадщини засвідчує прагнення осмислити лялькарство як носія культурної пам'яті. Водночас сучасні постановки демонструють можливості актуалізації традиційного матеріалу завдяки новим режисерським концепціям, сценографічним рішенням та способам організації сценічного простору. У цьому контексті традиція постає не незмінною формою, а динамічною системою художніх кодів, здатною до переосмислення відповідно до суспільних і культурних обставин.

Порівняльний вимір дослідження національних традицій продемонстроване працями Д. Іванової-Гололобової, присвяченими народним ляльковим героям Європи та Азії. У публікації "Впізнаваність кольорів, тотожність силуету – спільний патерн зовнішнього вигляду народного

лялькового героя Європи" (2025) проаналізовано спільні й відмінні риси візуальних образів персонажів різних національних театрів. В іншій статті дослідниці – "Народний ляльковий герой Індії Відушака як один з прообразів європейського лялькового протагоніста" (2025) – розглянуто характерні ознаки індійського персонажа у порівнянні з героями європейського лялькарства. Ці студії актуалізують питання типології лялькових образів, культурних взаємовпливів і співвідношення універсальних та національно специфічних характеристик сценічного персонажа.

До цього проблемного поля належить і дослідження Д. Іванової-Гололобової "Figurentheater – термін, що легітимізував статус театру ляльок у Німеччині" (2025). Авторка простежує еволюцію відповідної термінології, її смислові зміни та вплив на український театральний процес. Дискусія щодо користування поняттями "театр ляльок" і "ляльковий театр" має глибшу проблему – визначення місця цього мистецтва в загальній системі сценічних практик. Отже, термінологічні пошуки є не лише мовними, а й концептуальними, оскільки пов'язані з переосмисленням художньої природи та професійного статусу лялькарства.

Історико-культурний напрям засвідчений дослідженням Р. Лаврентія та С. Роси-Лаврентій "Український театр ляльок у контексті міжвоєнної культури Львова" (2025). Аналіз діяльності львівського "Ґротескового театру ляльок «Вертеп наших днів»" та Українського лялькового театру в Самборі дає змогу розглядати театральні осередки не ізольовано, а в контексті соціокультурних процесів відповідної доби. Такий підхід розширює предмет театрознавчого аналізу: історія театру ляльок постає не тільки як послідовність творчих досягнень окремих митців та колективів, а й як складова історії української культури та національного самоусвідомлення.

Особливої ваги в публікаціях 2022–2025 років набуває проблема трансформації художніх і суспільних функцій театру ляльок в умовах російсько-української війни. Війна змінює не лише умови театрального виробництва, матеріальні можливості колективів і характер їхньої організаційної діяльності, а й тематичні пріоритети, способи комунікації з глядачем та суспільне призначення вистави. У публікації М. Урицького "Театральне виробництво і війна: поєднати непоєднуване" (2022) висвітлено діяльність театрів в умовах воєнної небезпеки, скороченого фінансування та непередбачуваного графіка роботи, а також окреслено пошук нових форм діяльності й місце українського театру ляльок у світовому культурному контексті.

Показовою є стаття Майї Гарбузюк "«Січеславна–2014» – блокпост українського театру", назва якої засвідчує, що театральні події починають осмислювати у зв'язку з ширшими суспільно-політичними процесами. У публікаціях пізнішого періоду, зокрема в інтерв'ю з головним режисером Чернігівського театру ляльок В. Гольцовим, уже безпосередньо порушують питання роботи в умовах воєнної небезпеки, скороченого фінансування та непередбачуваного графіка. У цьому контексті знаковою є стаття М. Ілюк "Гамлет і Флорізель пішли на війну. Офелія плете сітки: театральна Шекспіріяна на воєнній мапі України (2022)", у якій розглянуто сценічне

прочитання творів В. Шекспіра в українських театрах під час війни, зокрема в театрах ляльок. Класична драматургія є відкритою до актуалізації через сучасний історичний досвід, а відомі персонажі й конфлікти набувають нового смислового наповнення.

Наступне осмислення цієї проблеми простежено в матеріалах про всеукраїнський онлайн-фестиваль театрів ляльок "Прем'єри сезону" та міжнародну співпрацю українських лялькарів із представниками країн Північної Європи. Огляди фестивальних постановок 2021–2023 і сезону 2023–2024 років акцентують на зміні художньої поетики театрів ляльок та пошуку нових форм вираження в умовах воєнних випробувань. Публікацією "Хроніка однієї дружби з UNIMA NORDIC «Театр ляльок України під час війни»" (2025) розкрито міжнародну підтримку українських професійних осередків, перегляд репертуарної політики та пошук нових способів сценічної комунікації. У сукупності ці матеріали засвідчують актуалізацію питання про здатність театру ляльок бути простором суспільного діалогу, культурної солідарності та осмислення травматичного досвіду.

Фестивальний рух у бібліографічному корпусі постає не лише як форма презентації мистецьких здобутків, а й як середовище професійної рефлексії. Покажчик містить матеріали про фестивалі "Різдвяну містерію", "Дивень", "Прем'єри сезону", "Інтерляльку" та ін. Їх можна розглядати також як джерела для вивчення професійної комунікації, міжнародних контактів, обміну художнім досвідом і формування уявлень про сучасний театр ляльок. Фестивальні огляди зберігають відомості про склад учасників, географію подій, тематичні акценти й критичні оцінки вистав. Якщо зібрати такі матеріали в межах одного дослідження, можна відтворити історію окремого фестивалю, простежити зміни його програми, визначити коло театральних колективів, які регулярно брали в ньому участь, і з'ясувати, які художні тенденції ставали помітними в різні роки. Також перспективним є дослідження фестивалів як простору зустрічі українського та світового лялькарства.

Важливою складовою сучасного дослідницького поля є проблема професійної підготовки майбутніх акторів-лялькарів і взаємодії театральної освіти з практикою. Показовим прикладом є освітньо-мистецький проєкт "ГРАвітація–2025", спрямований на професійне становлення майбутніх акторів театру ляльок. У цій публікації розглянуто тренінги, дискусії, перформанси й перегляди вистав як форми професійного розвитку молодих митців. Поєднання навчання з безпосереднім аналізом сучасного театрального процесу дає підстави порушувати питання про методологічні засади підготовки актора-лялькаря, формування його індивідуальної творчої позиції та здатності працювати в умовах зміни художніх і суспільних запитів, а згадані в робочих нотатках публікації Л. Попова та Ю. Сікала дають підстави виокремити цю проблематику як один із напрямів досліджень.

У покажчику відображено й публікації про наукові конференції, студентські дослідження, виставки, музейні проєкти та інші події, пов'язані з театром ляльок. Саме вони допомагають побачити професійне середовище в його повному обсязі. У цьому контексті важливим є звернення до театральних музеїв, зокрема публікація Г. Павленко "Український вертеп", присвячена 90-

річчю Музею театрального, музичного та кіномистецтва України. Матеріали такого типу відкривають перспективу дослідження музейних колекцій, історії збереження театральної спадщини та способів демонстрації мистецтва ляльок поза сценою. Вони також нагадують, що історія театру існує не тільки у виставах, які вже зникли з репертуару, а й у ляльках, ескізах, макетах, фотографіях, документах та спогадах, які потребують систематизації та наукового опрацювання.

Бібліографічний корпус відкриває широке коло авторів, які впродовж чверті століття писали про театр ляльок, і дає змогу простежити, які проблеми перебували в центрі їхньої уваги. Завдяки зіставленню публікацій різних років можна виявити зміну критеріїв, розвиток фахової термінології, співіснування журналістського та академічного підходів, а також способи оцінювання художніх новацій. У перспективі це дає змогу говорити не лише про історію вистав, а й про історію їхнього осмислення, про те, як формувалось професійне уявлення про специфіку лялькового мистецтва та його місце в сучасному театрі.

Бібліографічні матеріали є інструментом, що допомагає досліджувати історію театру ляльок. Вони впорядковують джерела, роблять видимими зв'язки між ними, дають змогу виявляти тематичні перетини й формулювати нові дослідницькі питання. Для сучасних дослідників особливо важливо, що бібліографічна систематизація зменшує залежність наукової роботи від випадкового пошуку. Без упорядкованого корпусу джерел значна частина публікацій може бути непоміченою, особливо якщо вона вийшла давно, була присвячена локальній події або мала назву, в якій не зазначено безпосередньо її зміст. Анотації, хронологічне впорядкування та точні бібліографічні описи допомагають зробити дослідницький процес більш послідовним і водночас відкривають доступ до матеріалів, які раніше могли перебувати поза увагою.

Отже, огляд бібліографічних матеріалів 2020–2025 років дає змогу виокремити кілька взаємопов'язаних напрямів теоретичного осмислення театру ляльок: визначення його видової специфіки та естетичних меж; дослідження взаємодії актора й ляльки; аналіз механізмів сценічної інтерпретації драматургічних і поетичних текстів; осмислення співвідношення національної традиції та художнього новаторства; вивчення культурних взаємовпливів і термінологічних проблем; дослідження трансформації суспільної місії театру в умовах війни; розгляд методологічних засад професійної підготовки лялькарів.

Репрезентовані публікації демонструють, що сучасний театр ляльок функціонує як динамічна художня система, у якій взаємодіють традиція й експеримент, матеріальний об'єкт і сценічний образ, індивідуальна творча практика та суспільний досвід, а тематичне розмаїття зібраного матеріалу засвідчує, що історія театру ляльок охоплює цілий комплекс взаємопов'язаних явищ: розвиток сценічної мови, роботу з драматургічним матеріалом, пошук виражальних можливостей ляльки, формування професійних шкіл, діяльність театральних інституцій, фестивальний рух, освіту, критику та збереження мистецької спадщини. Ці матеріали дають змогу розглядати театр ляльок як мистецтво, не відокремлене від історії, як живу культурну практику, що реагує на виклики часу.

Тематичний бібліографічний покажчик, укладений за матеріалами публікацій у періодичних виданнях "Український театр" та "Просценіум", а також збірниках наукових праць "Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого" та "Вісник Львівського університету. Серія мистецтвознавство" за 2000–2025 рр., є спробою репрезентувати панораму досліджень з історії, теорії, методики та практики національного та зарубіжного театру ляльок. Бібліографічний корпус охоплює публікації, присвячені проблемам драматургії, режисури та акторської майстерності, творчості акторів та режисерів театрів ляльок, діяльності окремих театральних колективів, їхній участі у фестивальному русі, а також популяризації театрознавчих видань тощо.

Корпус опрацьованих матеріалів налічує 186 бібліографічних записів, які упорядковано за хронологічно-алфавітним принципом і які мають суцільну нумерацію. Бібліографічні описи зроблено відповідно до структури опису документів, усталеної в бібліографічній практиці. В описах використано загальноприйняті скорочення. Назви статей подано зі збереженням автентичної граматики та стилістики назв публікацій. Окремі уточнення, внесені укладачами, наведено у квадратних дужках. До бібліографічних описів подано анотації*, що розкривають або уточнюють зміст публікацій. Виняток становлять описи анонсованих і рецензованих театрознавчих видань, для яких цей принцип не застосовано. У бібліографічних описах продовжуваних публікацій (див. № 34 і 43, 85 і 98) дотримано принципу перехресних посилань. Зібрані матеріали не претендують на вичерпність їхнього відображення.

Висновки. Отже, бібліографічний корпус зібраних матеріалів про театр ляльок за 2000–2025 рр. є важливим кроком у систематизації професійної пам'яті про одне з виразних явищ театрального мистецтва. Він об'єднує наукові дослідження, критичні відгуки, інтерв'ю, репортажі, творчі портрети та матеріали про театральні події, які разом дають змогу побачити багатовимірність лялькарського мистецтва. Ці записи розкривають не лише історію вистав, діяльність театрів і творчі здобутки окремих митців, а й особливості професійного середовища, вплив якого визначав формування художніх ідей, передавання фахового досвіду, розвиток традицій та зміни в театральному мистецтві. Він дає змогу побачити, які напрями вже мають конкретну дослідницьку історію, де зосереджено значний корпус матеріалів, і які питання потребують нового осмислення. У цьому є його справжня наукова перспектива: перетворити розрізнені публікації на доступну джерельну основу для нових досліджень, допомогти відновити тяглість історії світового та вітчизняного театру ляльок і зробити видимими ті сторінки його розвитку, які ще чекають на свого дослідника.

*Під час підготовки видання використано анотовані матеріали бібліографічних покажчиків: Театрознавчий журнал "Просценіум" : бібліогр. покажч. змісту (2001–2006) / уклад. Г. Г. Біловус ; вступ. ст. М. В. Гарбузюк ; Львів. нац. ун-т імені Івана Франка. Львів, 2006. 80 с. ; Театрознавчий журнал "Просценіум" : бібліогр. покажч. змісту (2006–2011) / уклад. Г. Г. Біловус ; вступ. ст. М. В. Гарбузюк ; Львів. нац. ун-т імені Івана Франка. Львів, 2013. 80 с. ; Театрознавчий журнал "Просценіум" : бібліогр. покажч. змісту (2012–2016) / уклад. Г. Г. Біловус ; вступ. ст. М. В. Гарбузюк ; Львів. нац. ун-т імені Івана Франка. Львів, 2018. 60 с. ; Театрознавчий журнал "Просценіум" : бібліогр. покажч. змісту (2017–2021) / уклад. Г. Г. Біловус ; вступ. сл. Р. Я. Лаврентія. Львів : Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2024. 100 с.

2000

1. **Бойко Б.** Актриса, в житті якої переміг театр ляльок / Богдана Бойко // Український театр. – 2000. − № 3/4. − С. 9−12 : фото.

Мистецький портрет актриси-лялькарки Елеонори Миколаївни Смирнової, її шлях у професію, робота в різних театрах, особливості акторського обдарування, аналіз виконаних ролей крізь призму майстерного володіння всіма системами театральних ляльок.

2. **Рябокобиленко С.** Івано-Франківське каприччіо / Світлана Рябокобиленко // Український театр. – 2000. − № 3/4. − С. 6−8 : іл.

Про Івано-Франківський обласний академічний театр ляльок імені Марійки Підгірянки та його репертуар. Подано творчі портрети членів театрального колективу, розкрито особливості їхнього мистецького осмислення та сценічної репрезентації містичної природи ляльки.

3. **Уварова І.** Кілька рядків про Сергія Єфремова / Ірина Уварова // Український театр. – 2000. – № 1–2. – С. 12.

Висвітлено творчість режисера й драматурга Сергія Івановича Єфремова, особливості його професійного становлення та творчого шляху в мистецтві театру ляльок. Розглянуто ювілейну постановку митця, розкрито своєрідні ознаки його лялькового світу та художнього осмислення дитинства. Акцентовано увагу на проблеми дитини у світі –однієї з важливих тем творчості митця.

2001

4. **Бойко Б.** Класовий ворог і друг дітей / Богдана Бойко // Український театр. – 2001. − № 6. − С. 9−11 : портр.

Творчий портрет театрального актора та драматурга Всеволода Миколайовича Данилевича, його праця в театрах ляльок Житомира, Києва та інших міст. Розглянуто драматургічний доробок В. М. Данилевича, сценічні інтерпретації його п'єс, зокрема постановки для театрів ляльок.

5. **Бойко Б.** Лялькові чоловіки Юхима Чеповецького / Богдана Бойко // Український театр. – 2001. − № 3. − С. 21−23 : фото.

Проаналізовано п'єси драматурга Юхима Чеповецького, написані для театрів ляльок України. Охарактеризовано творчий доробок митця, його професійні якості та особливості драматургічної майстерності.

6. **Гарбузюк М.** "Христос народився в Луцьку", або Чотири дні, що змінюють світ / Майя Гарбузюк // Український театр. – 2001. – № 1/2. – С. 3–5.

Подано огляд дванадцяти вистав, показаних упродовж 8–12 січня 2001 р. у традиційних і експериментальних версіях на IV Міжнародному фестивалі театрів ляльок "Різдвяна містерія" (Луцьк, 2001), у якому взяли участь десять театральних колективів із шести країн Європи. Описано також офіційну церемонію відкриття фестивалю на сцені Волинського обласного театру ляльок, його театральну програму та тематику доповідей.

7. **Клековкін О.** Terra Fiesta : (Подорожні нотатки) / Олександр Клековкін // Український театр. – 2001. − № 4/5. − С. 2−5 : фото.

Подано огляд вистав ІІІ Всеукраїнського фестивалю-конкурсу музичних театральних прем'єр "Мельпомена Таврії" (м. Херсон, червень 2000 р.). Серед прем'єрних показів розглянуто виставу "Чарівна троянда та Привиди замку ХОТЛ" (режисер – Б. Чуприна), поставлену Херсонським театром ляльок. Охарактеризовано режисерський задум і музичне оформлення вистави.

8. **Чеповецький Ю.** "Світ зберегти дитинний…" / Юхим Чеповецький // Український театр. – 2001. – № 3. – С. 20 : портр.

Висвітлено життєпис автора публікації Ю. Чеповецького – письменника, сценариста та шанувальника театру ляльок. Розглянуто роль ляльки у його роботі з дітьми, а також значення театрального мистецтва у вихованні та всебічному розвитку дитини.

2003

9. **Веселка С.** Львівські прем'єри: п'ять вистав про Шевченка / Світлана Веселка // Просценіум. – 2003. – № 2 (6). – С. 32–38 : іл.

Розглянуто вистави львівських театрів на вшанування року Тараса Шевченка, серед яких постава драматичної фантазії за поемою "Тарас" Богдана Стельмаха у виконанні акторів Львівського обласного театру ляльок (режисер – С. Брижань).

10. **Гарбузюк М**. Незнищенність вертепу / Майя Гарбузюк // Просценіум. – 2003. – № 1 (5). – С. 48–53 : іл.

Огляд вистав V Міжнародного фестивалю театрів ляльок "Різдвяна містерія", що відбувся у Луцьку у 2003 р. Крім репертуарної частини, висвітлено проведення у межах фестивалю симпозіуму за участю провідних дослідників історії театру ляльок.

11. **Максименко С.** "Обереги-2003" / Світлана Максименко // Просценіум. – 2003. – № 3 (7). – С. 70–72 : іл.

Про ІІ Міжнародний фестиваль театрів ляльок "Обереги", що відбувся 20–23 жовтня 2003 р. в Івано-Франківську. Учасниками мистецького заходу проаналізовано постановки національної класики та визначено переможців.

12. **Михайленко С.** Пройти попід червоною лінією (Творчий портрет художника Михайла Ніколаєва) / Світлана Михайленко // Просценіум. – 2003. – № 3 (7). – С. 59–69 : іл.

Розкрито діапазон сценічного таланту головного художника Хмельницького обласного театру ляльок М. Ніколаєва. Наголошено на пластичному вирішенні простору у виставах театрального художника, оригінальних знахідках у створенні ляльок, декорацій та сценічних костюмів. Розглянуто сценографію митця, що вирізняється індивідуально-авторським підходом в трактуванні драматургічного матеріалу.

13. **Моцар Т.** Лялькoвий інтернаціонал : Нотатки про VII Міжнародний фестиваль "Інтерлялька–2002" / Тетяна Моцар // Український театр. – 2003. − № 1/2. − С. 11−12 : фото.

Подано огляд вистав фестивалю театрів ляльок "Інтерлялька" (м. Ужгород, жовтень 2002 р.), у якому взяли участь лялькарі з 10 країн. Проаналізовано тематичний спектр постановок, їхню візуальну основу, відзначено зростання художнього рівня лялькових вистав. Серед них: "Підкова на щастя" (режисер – В. Богданець) за І. Франком Волинського театру ляльок, "Різдвяна ніч" (режисер – С. Брижань) за українським вертепом, записаним М. Маркевичем Рівненського театру ляльок, "Шинель" (інсценізація і режисура – Є. Ткаченка) за повістю М. Гоголя Луганського театру ляльок та ін.

14. **Моцар Т.** Різдвяна містерія–2003 / Тетяна Моцар // Український театр. – 2003. − № 3. − С. 6−7 : фото.

Про V Міжнародний фестиваль "Різдвяна містерія–2003" (м. Луцьк), приурочений до 10-річчя від часу заснування. Простежено географію учасників, витоки фестивалю в історичному аспекті, окреслено перспективи подальшого розвитку. Згадано про науковий симпозіум "Традиції вертепної драми в театрі ляльок". Наголошено на сучасних мотивах, що домінували у більшості продемонстрованих лялькових постановок.

15. **Поштарук Д.** Віконечко у світ : [інтерв'ю] / з директором Міжнародного фестивалю театрів ляльок "Різдвяна містерія" Данилом Поштаруком розмовляла Майя Ілюк // Просценіум. – 2003. – № 1 (5). – С. 75–76 : іл., портр.

Про історію створення (1993) та розвиток Міжнародного фестивалю театрів ляльок "Різдвяна містерія" у Луцьку.

16. **Юрковський Г.** Проблеми дослідження різдвяної теми в театрі ляльок / Генрик Юрковський ; перекл. Назар Федорак // Вісник Львівського університету. Серія "Мистецтвознавство". – 2003. – Вип. 3. – С. 24–28.

Висвітлено передумови виникнення, становлення й розвитку різдвяних лялькових містерій як важливого елемента європейської культури, а також особливості їхніх взаємовпливів. Простежено багатовікову історію "лялькового Різдва", еволюцію театральних форм, драматургічних структур та вертепних персонажів.

2004

17. **Генсіцька І.** Сонячний театр / Ільїна Генсіцька // Український театр. – 2004. – № 3. − С. 10 : фото.

Про театр естрадних мініатюр "Сан-Сан-театр" (керівник – Олександр Інюточкін), започаткований на базі акторського курсу кафедри театру ляльок Харківського інституту культури. Розглянуто виставу "Щедрий вечір", поставлену в Києві. Відзначено вдало продумані ансамблеві співвідношення, що створюють простір для імпровізації, а також різноманітні засоби виразності у характеристиці персонажів. Висловлено прохання підтримати молодий театральний колектив ентузіастів-лялькарів.

18. **Єфремов С.** УНІМА святкує ювілей / Сергій Єфремов // Український театр. – 2004. – № 4/5. – С. 9. – *(До ювілею УНІМА).*

Про історію заснування в Празі Міжнародної спілки діячів театрів ляльок та засади її функціонування: дослідження історії національних театрів ляльок різних країн, організацію фестивалів і конгресів, взаємообмін досвідом.

19. **Кабачок М.** Біля лялькової колиски / Микола Кабачок // Український театр. – 2004. – № 4/5. – С. 18–19 : іл., портр.

Спогад про створення у 1933 р. Донецького лялькового театру та акторську діяльність у ньому Віктора Добровольського і Любові Гаккебуш.

20. **Куралех С.** "У майбутнє замріяний крок": (до 70-річчя Донецького обласного театру ляльок) / Світлана Куралех // Український театр. – 2004. – № 6. – С. 21–25, 4-а с. обкл. : фото.

Про основні етапи становлення Донецького театру ляльок, формування творчих особистостей, участь колективу у фестивалях і гастрольні подорожі, перспективні репертуарні плани.

21. **Моцар Т.** Частіше вдивляйтеся у себе… / Тетяна Моцар // Український театр. – 2004. – № 4/5. – С. 5–6 : фото.

Про гастролі Луганського академічного обласного театру ляльок та участь його колективу у міжнародних фестивалях. Подано огляд вистав режисера Євгена Ткаченка: "Шинель" за М. Гоголем,

“Голий король” за мотивами казок Г.-Х. Андерсена. Наголошено на особливостях режисерського почерку Є. Ткаченка: відтворенні подій на чуттєвому, емоційному рівні; використанні музики для створення динамічної напруги й ритму; пластичній грі акторів, які вибудовують взаємодію з лялькою. Окреслено основні принципи творчої діяльності Є. Ткаченка.

22. **Попов Л.** Становлення в Україні театральної освіти лялькарів / Леонід Попов // Український театр. – 2004. – № 4/5. – С. 7–9 : фото. – (До ювілею УНІМА).

Висвітлено основні історичні етапи становлення театрів ляльок в Україні, питання підготовки акторів-лялькарів і режисерів-постановників, а також необхідність підвищення рівня їхньої професійної кваліфікації. Наголошено на внеску В. А. Афанасьєва у розвиток лялькового мистецтва в Україні, тенденції до створення нових навчальних закладів для здобуття професії лялькаря, керуючись досвідом європейської школи лялькового театру.

23. **Чепалов О.** “Нечиста сила” на Подолі / Олександр Чепалов // Український театр. – 2004. – № 6. − С. 8−9 : фото.

Про другий Міжнародний фестиваль мистецтв ім. М. Булгакова (м. Київ, 2004 р.), що відбувся в Театрі на Подолі і зібрав визначних діячів мистецтва. Проаналізовано низку постановок, серед яких – вистава “Майстер і Маргарита” М. Булгакова у постановці Харківського академічного театру ляльок ім. В. А. Афанасьєва.

2005

24. **Бойко Б.** Київський міський театр ляльок: від витоків… / Богдана Бойко // Український театр. – 2005. − № 4. – С. 14–19 : фото.

Окреслено основні етапи становлення Київського муніципального академічного театру ляльок (керівник – Сергій Єфремов). Детально проаналізовано репертуар театру, акторський склад, а також співпрацю з відомими режисерами, художниками-лялькарями.

25. **Борисова Л.** Містики та маріонетки : (“Балаганчик” Олександра Блока в Кримському театрі ляльок) / Людмила Борисова // Український театр. – 2005. − № 5. − С. 19−20 : фото.

Про театральну історію постановок п’єс О. Блока. Подано огляд вистави “Балаганчик” (режисер – Оксана Дмитрієва) за однойменною п’єсою О. Блока у виконанні Кримського академічного театру ляльок (Сімферополь). Розкрито особливості сценічного втілення твору, що ґрунтувалися на поєднанні пантоміми та лялькового дійства.

26. **Грушецький Я.** Білосток. Ляльки на обрії / Ярослав Грушецький // Український театр. – 2005. − № 1/2. − С. 9−11 : фото.

Про чітку й професійну організацію VII Міжнародного фестивалю театральних лялькових шкіл, що відбувся у червні 2004 р. в м. Білосток (Польща) на базі Театральної академії ім. О. Зельверовича. Розглянуто програму фестивалю, виокремлено основні тенденції: суттєве збагачення виражальних засобів театру ляльок, розширення діапазону художніх засобів, мистецько-філософська об’ємність створених образів. Йдеться про участь студентів кафедри акторської майстерності та режисури театру анімації Харківського державного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського у всесвітньому форумі в Білостоці з виставою “Просто та непросто” П. Висоцького. Наголошено на необхідності розвитку й збереження багаторічних традицій та мистецьких надбань української лялькарської школи.

27. **Данько М.** Оптимістичний реалізм художника-лялькаря : [інтерв’ю] / з головним художником Івано-Франківського обласного театру ляльок ім. Марійки Підгірянки Миколою Даньком спілкувалася Світлана Максименко // Просценіум. – 2005. – № 3 (13). – С. 62–69: іл.

Розкрито особливості професії актора-лялькаря, її творчі можливості у мистецькому осмисленні дійсності. Окреслено специфіку театру ляльок у контексті сучасного мистецтва.

28. **Єфремов С.** Ляльковий дім для Дніпропетровських дітлахів / Сергій Єфремов ; фото Л. Попова // Український театр. – 2005. − № 4. − С. 27 : фото.

Про відкриття стаціонарного приміщення Дніпропетровського театру ляльок та перші успішні постановки театрального колективу.

29. **Єфремов С.** Незабаром − Наталка “по-бурсацьки” : [інтерв’ю] / з художнім керівником Київського міського театру ляльок, президентом Українського центру міжнародної асоціації лялькарів УНІМА Сергієм Єфремовим розмову вела Богдана Бойко // Український театр. – 2005. − № 1/2. − С. 16−17 : фото.

Про творчі задуми та репертуар театру ляльок, зокрема підготовку вистави “Наталка «по-бурсацьки»” і постановки за мотивами українських народних казок.

30. **Кирпан А.** “Обереги-2005” / Анна Кирпан // Просценіум. – 2005. – № 3 (13). – С. 97–100 : іл.

Огляд III фестивалю театрів ляльок “Обереги” (Івано-Франківськ, 2005). Проаналізовано конкурсну й позаконкурсну програму фестивалю, охарактеризовано творчий потенціал театральних колективів-учасників.

31. **Моцар Т.** Ляльки з країни сакури : Гастролі японського театру “Бунраку” в Києві / Тетяна Моцар // Український театр. – 2005. − № 4. – С. 31: фото, іл.

Про зустріч студентів кафедри ляльок Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого з японськими лялькарями, що відбулася напередодні їхніх гастролей у

Києві (лютий 2005 р.). Окреслено історію становлення театру ляльок у Японії, розглянуто канони декламації та музичного супроводу, особливості відтворення характерів різних персонажів. Проаналізовано уривки з трагедії "Пожежна вежа", у якій гармонійно поєднано музику, художньо-поетичний текст і виразну пластику ляльок, що справило позитивне враження на глядачів.

32. **Попов Л.** Книжкова полиця лялькаря / Леонід Попов ; фото Л. Попова // Український театр. – 2005. − № 4. – С. 32 : іл. – Анонс кн.: Мистическая сущность играющих кукол : Очерки, эссе, пьеса-сценарий / А. Ю. Рубинский. – Харьков : Тимченко А. Н., 2004. – 160 с.

33. **Сікало Ю.** Лялька як основний принцип вистави : [інтерв'ю] / з головним режисером Київського державного академічного театру ляльок Юрієм Сікалом бесіду вів Ілля Поволоцький // Український театр. – 2005. − № 1/2. − С. 14−15 : фото.

Висвітлено проблеми лялькарів, зокрема підготовку акторських і режисерських кадрів, художній рівень драматичних творів. Проаналізовано сучасний стан національного лялькового театру. Обґрунтовано доцільність відновлення театральних оглядів і конкурсів, проведення фестивалів для ознайомлення з провідними творчими колективами України та світу. Акцентовано увагу на принциповому положенні: "Лялька – основний принцип вистави", а не лише засіб виразності.

34. **Юрковський Г.** Мімезис – між монізмом і дуалізмом : Мистецтво актора і його психологічні меандри / Генрик Юрковський ; перекл. з пол. Тетяна Білик // Просценіум. – 2005. – № 3 (13). – С. 32–35.

У третій частині перекладу праці сучасного польського історика, теоретика та практика театру ляльок Генрика Юрковського зроблено порівняння різних творчих методик відомих режисерів XX ст., окреслено феномен існування актора на сцені, а також актора-лялькаря.

Продовж. див. у № 43 за 2006 р.

35. **Ярошенко Д.** Театр Азарова / Дар'я Ярошенко // Український театр. – 2005. − № 5. − С. 17−18 : фото. – До 65-річчя від дня народження Бориса Азарова.

Про шлях у професію художнього керівника Кримського академічного театру ляльок (м. Сімферополь) Бориса Азарова, його наставників та творчі принципи. Розкрито особливості опанування техніки лялькарства, значення практичного досвіду у формуванні індивідуального мистецького почерку. Розглянуто репертуар театру, жанрово-тематичний діапазон постановок, участь колективу в міжнародних фестивалях. Висвітлено співпрацю Бориса Азарова зі знаними режисерами та художниками, її вплив на творчий розвиток театру.

2006

36. **Білоконь Ю.** Реальна казка : [інтерв'ю] / з генеральним директором Українського державного науково-дослідного інституту проектування міст "Діпромісто", народним архітектором України Юрієм Білоконем бесіду вела Людмила Распутіна // Український театр. – 2006. − № 3. – С. 3–6 : портр., іл.

Про проектування та будівництво нового багатофункціонального приміщення Київського державного академічного театру ляльок, його технічне оснащення та значення для подальшого розвитку театру й формування його репертуарної політики.

37. **Гарбузюк М.** У магічному просторі вертепу: ("Різдвяна містерія–2006") / Майя Гарбузюк // Просценіум. – 2006. – № 1 (14). – С. 38–44 : іл.

Подано огляд VI Міжнародного фестивалю театрів ляльок "Різдвяна містерія" (Луцьк, 2006). Розкрито програму фестивалю, географічну мапу театрів-учасників, наголошено на національних особливостях їхніх постановок, необхідності пошуку нових шляхів розвитку.

38. **Поволоцький І.** Запрошуємо на новосілля / Ілля Поволоцький // Український театр. – 2006. − № 3. − С. 7−9 : фото.

Про нове приміщення Київського державного академічного театру ляльок та перспективи його подальшого розвитку. Проаналізовано репертуар театру, до якого увійшли постановки, різні за тематикою, стильовими особливостями та жанровими ознаками. Висловлено критичні міркування щодо стану драматургії для театру ляльок. Описано результати творчої співпраці театру з визначними режисерами-постановниками, художниками, композиторами, її вплив на художнє оновлення сценічної практики.

39. **Поляк А.** "…Їх величність ЛЯЛЬКИ" : [інтерв'ю] / з головним режисером Донецького обласного академічного театру ляльок Анатолієм Поляком розмовляла Світлана Куралех // Український театр. − 2006. – № 6. – С. 2–5, 3-я с. обкл. : фото.

Висвітлено режисерські пошуки, різноманітні форми сценічного втілення та жанрове розмаїття постановок. Розглянуто творчі плани колективу, діяльність його мистецьких лідерів та особливості акторського ансамблю. Відзначено участь театру у театральних фестивалях.

40. **Попов Л.** Волинська зірка / Леонід Попов // Український театр. – 2006. − № 4. − С. 2−5, вклейка між с. 16−17 : фото.

Огляд вистав VI Міжнародного фестивалю "Різдвяна містерія" (м. Луцьк, 2006 р.). Наголошено на своєрідності фестивалю, присвяченого головному святу християн – Різдву Христовому. Охарактеризовано художньо-образну специфіку показаних постановок, жанрово-стильове розмаїття вистав, особливості сценічного втілення різдвяної тематики та пошуки нових форм виразності в сучасному мистецтві театру ляльок.

41. **Роса С.** Дивуймося –"Дивень–2006" ! : (Огляд Другого Міжнародного фестивалю театрів ляльок, Хмельницький) / Софія Роса // Просценіум. – 2006. – № 2/3 (15–16). – С. 53–56 : фото.

Про організацію і проведення 6–8 листопада 2006 р. фестивалю театрів ляльок, участь у якому брали лялькарі Рівного, Сімферополя, Дніпропетровська, Катовіц (Польща), Молодечна (Білорусь). У підсумках третього дня фестивалю під час конференції у Кам'янці-Подільському наголошено на проблемах розвитку і сучасного стану лялькового театру в Україні.

42. **Шашко С.** Франкові казки мандрують Карпатами / Світлана Шашко // Просценіум. – 2006. – № 2/3 (15/16). – С. 117 : фото.

Про гастролі Івано-Франківського академічного обласного театру ляльок ім. Марійки Підгірянки з виставами за творами Івана Франка з нагоди 150-ї річниці від дня його народження.

43. **Юрковський Г.** Мімезис – між монізмом і дуалізмом : Мистецтво актора і його психологічні меандри / Генрик Юрковський ; перекл. з пол. Тетяна Білик // Просценіум. – 2006. – № 1 (14). – С. 32–37 ; № 2/3 (15/16). – С. 28–33 : фото.

Поч. див. у № 34 за 2005 р.

2007

44. **Бойко Б.** Комедія зречень: бурсацькі забави / Богдана Бойко // Український театр. – 2007. – № 3. – С. 10–11 : фото.

Рецензія на виставу Київського муніципального академічного театру ляльок "Наталка Полтавка" (режисер – Сергій Єфремов), поставлену за однойменним твором І. Котляревського. Розкрито трактування постановки як вистави бурсацького театру. Наголошено на своєрідності сценічного втілення українських персонажів – Наталки і Возного – за допомогою ляльок.

45. **Дівніч І.** Коли ще звірі говорили / Ірина Дівніч // Український театр. – 2007. – № 5. – С. 6–9 : іл.

Про V Міжнародний фестиваль театрів ляльок "Подільська лялька–2007" (м. Вінниця), проведення якого ініціював Вінницький обласний театр ляльок "Золотий ключик" (керівник – Михайло Дмитрович Байдюк). Подано огляд низки вистав, зокрема "Три міхи хитрощів" О. Кузьміна (режисер – О. Свіньїн, Вінницький театр ляльок) ; "Казка мандрівного лялькаря" Я. Вільковського за мотивами п'єси М. Стівена "Лялькар" (режисер – С. Єфремов, Житомирський театр ляльок) та ін. Охарактеризовано творчі здобутки учасників і переможців, наголошено на високому загальнокультурному та професійному рівні показаних вистав.

46. **Дмитрієва О.** Спочатку була… лялька / Оксана Дмитрієва // Український театр. – 2007. – № 2. – С. 10–12 : фото.

Ескізний портрет художника-постановника Кримського театру ляльок Світлани Сафронової. Розкрито її художній смак і творчу співпрацю з режисером Борисом Азаровим, що визначили естетичний напрям численних постановок. Зроблено акцент на творчих досягненнях талановитого митця.

47. **Кузнєцова Ж.** Для чого людині лялька? Фестиваль лялькових театрів "Золотий Телесик – 2007" у Львові / Жанна Кузнєцова // Український театр. – 2007. – № 5. – С. 2–5 : іл.

Про VI міжнародний фестиваль-бієнале "Золотий Телесик–2007", *у межах якого було показано 15 вистав українських і зарубіжних театрів ляльок. Акцентовано на своєрідності лялькових культур різних країн, розкрито сюжетно-тематичний зміст постановок, їхній виховний і повчальний характер. Наголошено на майстерності акторів у технічному володінні лялькою, а також на особливостях створення сценічних образів засобами сценографії і костюмів. Згадано про проведення в рамках фестивалю науково-практичної конференції "Українська школа лялькарів. Сучасність та майбутнє", присвяченої проблемам розвитку лялькового театру.*

48. **Максименко С.** Серпантин сцен: Хмельницький – Київ – Коломия: "Театральна осінь–2007" / Світлана Максименко // Просценіум. – 2007. – № 2/3 (18/19). – С. 141–144 : іл.

Про І Регіональний фестиваль сучасної драматургії "Театральна осінь–2007" (Хмельницький, 2007), про IV фестиваль моновистав актрис "Марія" (Київ, 2007), показ студентських робіт вищих акторських шкіл України (Коломия, 2007). Згадано поставлену за народною казкою виставу "Івасик-Телесик" (режисер – О. Кузьмін) Вінницького обласного театру ляльок "Золотий ключик".

49. **Мелешкіна І.** У "Сузір'ї Лева" : (Огляд ІІІ Міжнародного фестивалю єврейського театрального мистецтва у Львові) / Ірина Мелешкіна // Просценіум. – 2007. – № 1 (17). – С. 30–33 : фото.

Про організацію фестивалю, його учасників – представників дванадцяти аматорських колективів, що відбувся у приміщенні Першого українського театру для дітей та юнацтва і показав вистави за творами Б. Шульца, І. Башевіса-Зінгера, Л. Когана. Розглянуто також мистецтво ляльковиків, яке демонстрував під час фестивалю Черкаський єврейський театр-студія.

50. [Подяка] / редакція журналу "Український театр" // Український театр. – 2007. – № 1. – Кольорова вставка у журналі.

Про відкриття 18 травня 2006 р. у приміщенні Львівського історичного музею виставки "Ляльки-актори", що презентувала частину колекції Музею археології та етнографії міста Лодзь (Польща). Окрему подяку висловлено відповідальному редакторові журналу "Просценіум" Майї Гарбузюк за надання ілюстративних матеріалів.

51. **Прево М.** “Свято доброї гри” : (Творчий портрет заслуженого діяча мистецтв України режисера Олександра Інюточкіна) / Марія Прево // Просценіум. – 2007. – № 1 (17). – С. 80–85 : фото.

Про життєвий і творчий шлях режисера, його роботу у театрах ляльок Одеси, Кіровограда, Харкова. Осучаснення мови театру ляльок, повернення на кін традиційного українського вертепу та різдвяних традицій, метафоричність та поетизація народного дійства – важливий внесок режисера у поступ сучасного українського театру ляльок.

52. **Романюк М.** До нас говорять ляльки / Марія Романюк, Олена Титаренко, Олеся Трубач // Просценіум. – 2007. – № 2–3 (18–19). – С. 113–117 : іл.

Значення IV Міжнародного фестивалю театрів ляльок “Обереги” (Івано-Франківськ, 2007) для популяризації творів національної спадщини, обміну досвідом та досягненнями у сфері лялькарства. Окреслено програмні засади фестивалю, охарактеризовано роботи його учасників.

53. **Роса С.** “Золотий Телесик” – 2007 : (Огляд VI Міжнародного фестивалю театрів ляльок у Львові) / Софія Роса // Просценіум. – 2007. – № 1 (17). – С. 38–44 : фото.

Про репертуарні особливості афіші фестивалю – домінування казок у виконанні колективів з Бреста (Білорусь), Ломжі та Жешува (Польща), Курська (росія), Актау (Казахстан), Кіровограда, Івано-Франківська, Сімферополя, Чернівців, Львова. Йдеться також про навчальні роботи студентів-лялькарів з Києва та Львова, показані в рамках фестивалю.

54. **Рубінський О.** Айсберг Віктора Афанасьєва (спогад-роздум) / Олексій Рубінський // Український театр. – 2007. – № 2. – С. 13–19 : портр., фото.

Окреслено основні етапи сценічної діяльності художнього керівника Харківського театру ляльок Віктора Андрійовича Афанасьєва, постановки якого увійшли до золотого фонду українського театру ляльок. Висвітлено його роль у заснуванні першої в Україні кафедри театру ляльок у Харківському інституті мистецтв імені І. Котляревського. Акцентовано на феномені В. Афанасьєва: вдалому доборі акторських кадрів, співпраці з плеядою однодумців, глибокому розумінні психології глядацького сприйняття. Розкрито особливості володіння технікою ляльки та її естетикою, визначено характерні риси афанасьєвської традиції – високу акторську майстерність, простоту сценічної форми й доступність змісту. Наголошено на визначальній ролі особистості В. Афанасьєва в історії українського театру ляльок.

55. **Ярошенко Д.** Слово про майстра / Дарина Ярошенко // Український театр. – 2007. − № 4. − С. 15−16 : іл. – До 70-річчя від дня народження Георгія Мартьянова.

Розкрито творчий шлях актора Кримського театру ляльок Г. Мартьянова, його акторські здібності, дар миттєвого перевтілення, неповторну творчу індивідуальність та особливу органіку. Окреслено специфіку творчого пошуку митця, його манеру виконання, співпрацю з видатними майстрами сцени, гастрольну діяльність, прагнення передати професійний досвід наступникам. Акцентовано на високому професіоналізмі ляльководіння, дотриманні культурних традицій та збереженні мистецької спадкоємності театру ляльок.

2008

56. **Гриб Л.** “Режисер – ідеальний глядач”: (До творчого портрета Олександра Куцика) / Ліліанна Гриб // Просценіум. – 2008. – № 1/2 (20/21). – С. 118–122 : іл., портр.

Про творчі плани й задуми головного режисера Львівського обласного театру ляльок О. Куцика. Коротко подано біографію митця.

57. **Дяченко К.** Даруючи натхнення… / Катерина Дяченко, Ірина Мелешкіна // Просценіум. – 2008. – № 1/2 (20/21). – С. 100–103 : іл.

Огляд Першого міжнародного фестивалю театральних шкіл “Натхнення” (Київ, 14–22 квітня 2008 р.), який підготував і провів Київський національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого. Наголошено на участі студентів-акторів факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка, які презентували виставу-притчу “П’ять стихій”, створену на літературній основі збірок історій дзенських монахів і текстів “Дао де Дзін” (режисер – Євген Худзик).

58. **Зінов’єва Т.** Автентичний український вертепний театр XX століття / Тетяна Зінов’єва // Вісник Львівського університету. Серія “Мистецтвознавство”. – 2008. – Вип. 8. – С. 3–12.

Розглянуто еволюцію українського вертепного театру XX ст., його професійні та аматорські риси на різних етапах розвитку, трансформацію сюжетів вертепних вистав. Висвітлено також особливості виготовлення та використання ляльок у вертепному театрі.

59. **Моцарь Т.** Життя без ляльки неможливе : [До 70-річчя від дня народження головного режисера Київського муніципального академічного театру ляльок Сергія Єфремова] / Тетяна Моцарь // Український театр. – 2008. – № 5. – С. 26 : фото.

Про різнобічність творчих талантів Майстра лялькових справ, актора, драматурга, педагога, автора численних книжок і статей про театр ляльок С. Єфремова. Висвітлено заснування ним театру ляльок у Хмельницькому, а згодом – у Києві, співпрацю з художником та мистецтвознавцем Іриною Уваровою, мистецькі здобутки й численні нагороди на міжнародних фестивалях театрів ляльок.

60. **Рубінський О.** Прем’єри і дебюти на сцені театру ляльок / Олексій Рубінський // Український театр. – 2008. – № 1. – С. 8–9.

Рецензія на виставу Харківського державного академічного театру ляльок імені В. А. Афанасьєва "Чарівна обручка" (режисер – Оксана Дмитрієва), поставлену за п'єсою А. Цуканова (за мотивами казки Б. Шергіна). Проаналізовано зміст п'єси, розкрито неповторність акторських трансформацій і сценічних імпровізацій. Відзначено сценографію вистави (художник – Н. Денисова), ексцентричність костюмів, музичне оформлення (композитор і актор – Геннадій Гуріненко). Наголошено на режисерській естетиці О. Дмитрієвої, що тяжіє до модернізму завдяки одухотворенню ляльки.

61. **Сікало Ю.** Любити ляльку : [інтерв'ю] / з головним режисером Київського академічного театру ляльок Юрієм Івановичем Сікалом бесіду вів Ілля Поволоцький // Український театр. – 2008. – № 5. – С. 27–29 : фото. – До 70-річчя від дня народження Ю. І. Сікала.

Про мистецьку біографію Ю. Сікала, його творчих наставників та співпрацю з визначними діячами театру ляльок. Окреслено основні вектори творчої діяльності митця, зокрема органічне поєднання "живого плану" з лялькою. Розкрито погляди Ю. Сікала на сучасний стан і перспективи розвитку театру ляльок.

2009

62. **Єрмоліна А.** У пошуках золотого ключика / Анастасія Єрмоліна // Український театр. – 2009. − № 2/4. − С. 56 : іл. – Анонс кн.: Золотий ключик до країни щастя / Ростислав Коломієць. – Вінниця : "КНИГА-ВЕГА", 2008. – 192 с. : іл., фото.

63. **Коваленко Ю.** Місячна омана "Майської ночі" / Юлія Коваленко ; фото Володимира Грибкова // Український театр. – 2009. − № 2/4. − С. 34−35 : фото.

Про відкриття театрального сезону у Харківському державному академічному театрі ляльок імені В. А. Афанасьєва, приуроченого до ювілею М. Гоголя. Подано рецензію на прем'єрну виставу "Майська ніч, або Місячне чаклування" (режисер – Оксана Дмитрієва) за мотивами повісті М. Гоголя. Відзначено кольорову та звукову символіку постановки, що увиразнює співіснування двох світів – земного та потайбічного, а також особливості сценографії й костюмів (художник – Наталія Денисова).

64. **Коваленко Ю.** Таємниче задзеркалля театру ляльок / Юлія Коваленко // Просценіум. – 2009–2010. – № 3 (25) – № 1 (26). – С. 144–145 : іл.

З нагоди святкування 70-річного ювілею у Харківському державному академічному театрі ляльок ім. В. А. Афанасьєва відбувся показ найкращих вистав минулого і чинного репертуару. Йдеться про: "Чортів млин" за І. Штоком, "Ревізор" за М. Гоголем, "Декамерон" за Дж. Бокаччо, "Майстер і Маргарита" за М. Булгаковим та ін.

65. **Коваленко Ю.** Ювілейні подарунки до бібліотеки поціновувачів мистецтва граючих ляльок / Юлія Коваленко // Просценіум. – 2009–2010. – № 3 (25) – № 1 (26). – С. 122–124 : іл. – Рец. на кн.: Музей театральных кукол : путеводитель / А. А. Стогний. Харьков : Золотые страницы, 2009. 104 с. : ил., фото ; Віктор Андрійович Афанасьєв / уклад., авт. вступу, 1-го розд., дод. і комент. Л. П. Попов ; Київ. нац. ун-т театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого, Український центр УНІМАЛ. Київ : ТОВ "УВПК "ЕксОб", 2009. 344 с.

66. **Марчук Л.** Зірка в серце впала кожному глядачеві… / Людмила Марчук // Український театр. – 2009. – № 1. – С. 30–31, 1-а с. обкл., вклейка між с. 16–17 : фото.

Рецензія на виставу Рівненського обласного академічного театру ляльок "Лісова пісня" (режисер – Олександр Іноземцев) за драмою-феєрією Лесі Українки. Розкрито специфіку сценічного втілення драматичного твору засобами театру ляльок. Охарактеризовано особливості індивідуально-авторських експлікацій режисера, його творчої співпраці з художником-постановником, композитором та акторами. Відзначено майстерність акторської гри, що забезпечила емоційну насиченість вистави та викликала у глядачів широкий спектр переживань.

67. **Оверчук М.** Подорож з приємністю й без неї, але з мораллю : (Нотатки з фестивалю "Січеславна" – 2009) / Мирослава Оверчук // Просценіум. – 2009. – № 1/2 (23/24). – С. 136–139 : іл.

Проаналізовано формат фестивалю, який було проведено з 13 по 21 травня 2009 р. Дніпропетровським міжобласним відділенням Національної спілки театральних діячів України, склад його учасників, драматургію, мистецькі та організаційні проблеми. Згадано також про участь у заході Дніпропетровського "Театру актора й ляльки" та Херсонського обласного театру ляльок.

68. **Підлужна А.** По-сусідському... / Алла Підлужна ; фото: Олексія Демидова, Людмили Савченко, Геннадія Шелеста // Український театр. – 2009. − № 2/4. − С. 42−43 : фото.

Про реконструкцію сценічного простору Хмельницького обласного академічного театру ляльок "Дивень". Висвітлено особливості оновлення глядацької зали та оформлення інтер'єрів театру, акцентовано на оригінальності й художній виразності продемонстрованих ляльок.

69. **Рой У.** В гостях у "Золотого Телесика–2009" / Уляна Рой // Просценіум. – 2009. – № 1/2 (23/24). – С. 58–64 : іл.

Про Міжнародний фестиваль "Золотий Телесик", що усьоме відбувався у Львові (19–22 травня 2009 р.). Участь узяли театри ляльок з України, Білорусі, росії, Польщі. Подано інформацію про науково-практичну конференцію "Сучасність та майбутнє лялькового театрального мистецтва", що відбулася на факультеті культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка.

70. **Швидко В.** Спудейська зустріч у Харкові / Вікторія Швидко // Просценіум. – 2009–2010. – № 3 (25) – № 1 (26). – С. 152–154 : портр., фото.

Про X Міжнародну науково-творчу конференцію студентів й аспірантів "Мистецтво та шляхи його осмислення в дослідженнях молодих науковців", що відбулася 25–27 березня 2010 р. Секцією театрального мистецтва, в засіданнях якої брали участь молоді театрознавці з Харкова, Києва, Львова, Москви, Ярославля, Санкт-Петербурга, керував завідувач кафедри майстерності актора та режисури театру анімації Євген Русабров. Зустріч завершилася обговоренням за круглим столом проблем сучасного театрального мистецтва, зокрема непростого становища лялькового мистецтва та діяльності театрів ляльок.

2010

71. **Гарбузюк М.** Дивень-2010 : фестиваль і ювілей / Майя Гарбузюк // Просценіум. – 2010. – № 2/3 (27/28). – С. 88–98 : іл.

Огляд III фестивалю театрів ляльок "Дивень – 2010", організованого Хмельницьким академічним обласним театром ляльок, що відзначив свій ювілейний сороковий сезон. Проаналізовано фестивальні покази провідних українських академічних театрів ляльок, а також програмні проєкти закордонних театральних колективів.

72. **Генда О.** Львів – Вроцлав. Студентські контакти тривають / Ольга Генда // Просценіум. – 2010. – № 2/3 (27/28). – С. 214–215 : іл.

Про творчу співпрацю Львівського національного університету імені Івана Франка та Вроцлавського університету. Коротко подано огляд програми перебування львівських студентів у Вроцлаві, яка, з-поміж іншого, передбачала зустріч із театром ляльок Ad Spectators (Вроцлав), перегляд вистави "Життя святих" за твором Л. Амейко, а також ознайомлення з майстерною роботою молодої актриси Агати Кусінської, яка вправно працювала з кількома ляльками водночас.

73. **Максименко С.** "Мельпомена Таврії – 2010" – учасники і переможці / Світлана Максименко // Просценіум. – 2010. – № 2/3 (27/28). – С. 208–212 : фото.

Про XII Міжнародний театральний фестиваль-конкурс, що з 1998 р. щорічно відбувається в Херсоні. Охарактеризовано програму форуму, низку культурницьких заходів, роботи учасників, нагороди, серед яких "Краща вистава для дітей" – вистава "Легенда про отамана Сірка" за мотивами народних легенд у Херсонському обласному театрі ляльок (режисер – Б. Чуприна).

74. **Прево М.** Українські лялькарі у Санкт-Петербурзі / Марія Прево // Просценіум. – 2010. – № 2/3 (27/28). – С. 104–110 : іл.

Огляд I Всесвітнього фестивалю лялькарських шкіл (Санкт-Петербург, 2010), його різноманітні напрямки творчої репертуарної політики. Проаналізовано роботи представників традиційних і новаторських шкіл лялькарів.

2011

75. **Варварич О.** Театральна мандрівка у дитинство… / Олена Варварич ; фото: Миколи Завгороднього, Валентина Ландара, Олександра Хитрова // Український театр. – 2011. – № 4/5. – С. 38–41 : іл.

Огляд вистав для дітей театрів Києва, серед яких – "Русалонька" Г.-Х. Андерсена (режисер – Ю. Сікало) Київського академічного театру ляльок, "Чарівна скрипка" С. Ковальова (режисер – М. Урицький) та "Веселі ведмежата" М. Поліванової (режисер – С. Єфремов) у постановці Київського муніципального театру ляльок. Акцентовано на філософському осмисленні ляльки як першої доступної дитині метафори, за допомогою якої вона пізнає та осмислює світ.

76. **Голдовський Б.** Метр української лялькової сцени / Борис Молдовський // Український театр. – 2011. – № 1–3. – С. 55 : іл. – Анонс кн.: Віктор Андрійович Афанасьєв / уклад., автор вступу, 1 розділу, додатків та коментарів Л. П. Попов ; М-во культури і туризму України, Київ. нац. ун-т театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого, Укр. центр УНІМА. – Київ : [ТОВ "УВПК "Екс Об"], 2009. – 342 с. : фото.

77. **Деркач А.** Тримати в кишені дитинство / Андрій Деркач ; фото Олександра Тасиця // Український театр. – 2011. – № 1–3. – С. 40–41 : іл.

Про діяльність режисера-лялькаря Чернігівського театру ляльок Віталія Гольцова, його творче кредо митця – під час підготовки вистави максимально зберегти первинний авторський задум і водночас надати акторам простір для імпровізації та творення сценічних образів. Окреслено внесок режисера у розвиток сучасного українського театру ляльок.

78. **Коваленко Ю.** Нова доба театру / Юлія Коваленко ; фото Наталії Денисової // Український театр. – 2011. – № 6. – С. 4–5 : іл.

Рецензія на виставу Харківського державного академічного театру ляльок імені В. А. Афанасьєва "Король Лір" (режисер – Оксана Дмитрієва), поставлену за трагедією В. Шекспіра. Акцентовано на полеміці сценічних прочитань образу шекспірівського короля в українському та європейському театрі XX ст., особливостях його втілення засобами театру ляльок. Відзначено новаторство режисерського

задуму, високу естетичність ляльок (художник – Наталія Денисова), що надають постановці особливої сценічної виразності та емоційності.

79. **Максименко С.** Фестивальні обжинки (Міжнародний фестиваль національної класики на сценах театрів ляльок "Обереги", І Всеукраїнський фестиваль "Леся Українка на сцені" / Світлана Максименко // Просценіум. – 2011. – № 2/3 (30/31). – С. 44–49 : іл.

Про фестивалі, що відбулись у Західному регіоні України восени 2011 р. на базі Івано-Франківського академічного обласного театру ляльок ім. Марійки Підгірянки та Волинського академічного обласного театру ляльок (м. Луцьк).

80. **Мелешкіна І.** Три дні в Парижі : (Репортаж з Міжнародної конференції театральних і притеатральних музеїв) / Ірина Мелешкіна // Просценіум. – 2011. – № 1 (29). – С. 73–84 : іл.

Про хід конференції, теми й зміст виголошених доповідей, підсумки роботи, плани на майбутнє провідних працівників музеїв. З-поміж інших тем у доповідях висвітлено діяльність оновленого музею театральної ляльки в Ліоні (Франція), Міжнародного музею маріонетки у Стокгольмі (Швеція), віртуального музею мистецтв Каталонії (Іспанія).

81. **Підлужна А.** Королівство рукотворних ляльок / Алла Підлужна ; фото Надії Соколенко // Український театр. – 2011. – № 6. – С. 46–49 : іл.

Про Всеукраїнську виставку "Сценографія театру ляльок", що відбулася у приміщенні "Шоколадного будинку" (Київ). Розглянуто питання історії мистецтва створення національної театральної ляльки, принципи спадкоємності традицій мистецьких шкіл.

82. **Рой У.** "Золотий Телесик – 2011": здобутки й проблеми / Уляна Рой // Просценіум. – 2011. – № 1 (29). – С. 85–89 : іл.

Про організацію та особливості проведення VIII Міжнародного фестивалю театрів ляльок "Золотий Телесик", що відбувся 24–27 травня 2011 р. у Львові. Окремо наголошується на його педагогічно-навчальному аспекті, а також необхідності вироблення критеріїв добору фестивальних вистав.

2012

83. **Бойко Т.** Турецький театр тіней "Карагьоз". До питання сучасних форм та концептуальних орієнтирів / Тетяна Бойко // Просценіум. – 2012. – № 1–3 (32–34). – С. 128–132 : фото.

Описано історію виникнення на теренах Османської імперії народного театру "Карагьоз", специфіку форм тіньового дійства у ньому, сатиричне тло і національний колорит як характерні особливості функціонування театру. Викладено концептуальні положення щодо шляхів розвитку тіньового театру лялькарів-карагьозджу у XXI ст., необхідність адаптації естетики театру до реалій сучасності. Наголошено на важливій ролі тіньового театру в культурному житті Туреччини.

84. **Грушецький Я.** Український вертеп та російська "Комедія про Петрушку" в інтерпретаціях режисерів театру ляльок України останньої чверті XX століття / Ярослав Грушецький // Наук. вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2012. – Вип. 11. – С. 89–102.

Висвітлено історіографію досліджень народного театру ляльок України останньої чверті XX століття, зокрема театру Петрушки та українського вертепу. Описано тенденції діяльності молодих режисерів, спрямованої на відродження традицій вертепного дійства, переосмислення філософії театру ляльок і формування нової естетики українського лялькового мистецтва.

85. **Грушецький Я.** Фольклор у виставах театрів ляльок України останньої чверти XX ст. / Ярослав Грушецький // Просценіум. – 2012. – № 1–3 (32–34). – С. 111–116 : фото.

Розглянуто використання фольклорних традицій у драматичному репертуарі театрів ляльок, а також способи їх художнього втілення в режисерських концепціях. Зокрема, проаналізовано постановки Хмельницького обласного театру ляльок: "Волошкові рушнички" (режисер – Леонід Попов, 1983) та "Івасик Телесик" (режисер – Сергій Брижань, 1995); концертний номер "Троїсті музики" (автори – Володимир Долгополов і Андрій Курій, 1983) Черкаського театру ляльок; виставу "Золотий човник" (режисер – Ярослав Грушецький, 2000) Івано-Франківського театру ляльок. Окрему увагу приділено започаткованому у 2001 р. Міжнародному фестивалю класики та фольклору "Обереги", що проводиться на сцені Івано-Франківського театру ляльок.

Продовж. див. у № 98 за 2013 р.

86. **Грушецький Я.** Хто не був у Китаї, той не був ніде... : (Українські лялькарі у Ченгду) / Ярослав Грушецький // Просценіум. – 2012. – № 1–3 (32–34). – С. 142–147 : фото.

Про участь Черкаського академічного театру ляльок у XXI Конгресі УНІМА та Всесвітньому фестивалі театрів ляльок, що відбулись в Ченгду (Китай) 27 травня – 3 червня 2012 р. Розглянуто розмаїття театральних лялькових колективів – учасників фестивалю, самобутню манеру їхньої сценічної анімації, застосування відеотехнологій. Описано постановку українських лялькарів "Пригоди маленьких пішоходів" С. Хаустової – учасниці фестивалю.

87. **Данилів Я.** Випадкових зустрічей не буває / [з режисером, засл. артистом України О. Куциком і сценографом Я. Данилівим] розмовляла Майя Гарбузюк // Просценіум. – 2012. – № 1–3 (32–34). – С. 100–110 : іл., портр.

Розмова з учасниками успішного творчого тандему: режисером та сценографом. Зокрема, наголошено на успіху вистави "Недотепа із Вертепа" Д. Кешелі у їхній постановці та високі нагороди (Гран Прі за найкращу виставу та Диплом за найкращу анімацію), здобуті Закарпатським академічним театром ляльок "Бавка" на фестивалі "16th World Festival of Puppet art", що відбувся в травні 2012 р. у Празі.

88. **Єрмакова Н.** Лесь Курбас і національна класична спадщина / Наталія Єрмакова // Просценіум. – 2012. – № 1–3 (32–34). – С. 11–25 : фото.

Про режисерську позицію Л. Курбаса щодо введення до репертуару "Молодого театру" постановки "Різдвяний вертеп". Подано дискусії дослідників щодо технологічного аспекту побудови твору, проблем його стилізації, характеристики персонажів. Йдеться також про новаторські інсценізації поезій Т. Г. Шевченка, висвітлено питання мистецької стратегії режисера у відтворенні пластики ляльки як засобу "перевтілення" персонажів.

89. **Ілюк М.** "Дивень – 2012": театральний огляд / Майя Ілюк // Просценіум. – 2012. – № 1–3 (32–34). – С. 74–81 : іл., фото.

Про четвертий Міжнародний фестиваль театрів ляльок (організатор – Хмельницький академічний обласний театр ляльок за сприяння Національного центру UNIMA, 21–25 травня 2012 р.), в програмі якого – шістнадцять вистав театральних колективів з Білорусі, Ізраїлю, Литви, Молдови, росії, України.

90. **Коваленко Ю.** Казки дотепної бабусі / Юлія Коваленко ; фото Наталії Денисової // Український театр. – 2012. – № 1. – С. 16–17 : іл.

Рецензія на виставу Харківського державного академічного театру ляльок імені В. А. Афанасьєва "Про принців та принцес" (режисер – Оксана Дмитрієва) за казками нідерландської письменниці Анні Шмідт. Розкрито сюжет постановки, охарактеризовано сценографію та костюми лялькових персонажів (художник – Наталія Денисова), відзначено своєрідність акторського виконання та високу музичну культуру артистів-лялькарів. Згадано про відзначення постановки численними нагородами.

91. **Коваленко Ю.** Революція в жанрі трагіфарсу / Юлія Коваленко // Український театр. – 2012. – № 6. – С. 4–5 : іл.

Рецензія на вистави Харківського державного академічного театру ляльок імені В. А. Афанасьєва "Їжачок із туману" (режисер – Оксана Дмитрієва) за поетичною казкою С. Козлова та "Чевенгур" (режисер – Оксана Дмитрієва) за романом А. Платонова. Проаналізовано трансформацію символічного ряду вистав, особливості сценічного прочитання творів, наділених значним образним і філософським потенціалом. Розкрито принцип знакової диспропорції через осмислення проблеми "маленької" людини, дезорієнтованої у соціумі, та згубного впливу на неї будь-яких ідеологій.

92. **Ковальчук Л.** Карнавал у виставковій залі / Людмила Ковальчук ; фото: Олени Родічкіної, Олени Петренко, Юрія Шкоди // Український театр. – 2012. – № 3. – С. 46–49 : фото.

Про виставку театральних костюмів сценографа, головного художника Національного театру ім. І. Франка А. Александровича-Дочевського "Сценічні образи в ескізах театральних костюмів, або Гра для моєї бабусі" (Музей Лесі Українки, Київ). Розглянуто особливості творчої лабораторії митця, його звернення до сецесійної стилістики та графічної інтерпретації художніх сценічних образів. Особливу увагу приділено виставці театральних костюмів та ляльок, що відображає творчий доробок театрального художника Наталії Рудюк у Музеї театрального, музичного та кіномистецтва України. Акцентовано на різноплановості її творчого доробку, філософському наповненні лялькових образів, увазі до деталей і своєрідності естетичного почерку.

93. **Прево М.** Дивний дивосвіт дивня! / Марія Прево ; фото з архіву фестивалю // Український театр. – 2012. – № 5. – С. 50–51 : іл.

Про IV Міжнародний фестиваль театрів ляльок "Дивень" (м. Хмельницький, 2012 р.), організований Хмельницьким театром ляльок та Українським центром Міжнародної спілки діячів театру ляльок UNIMA. Подано огляд вистав 14-ти театральних колективів з шести країн світу та проведених майстер-класів. Проаналізовано постановки "Соловей" (режисер – В. Мазурас) за казкою-притчею Г.-Х. Андерсена Театру ляльок на колесах (Паневежис, Литва), "Українська ніч" (режисер – О. Дмитрієва) за мотивами повісті М. Гоголя Хмельницького театру ляльок та ін. Наголошено на поєднанні традиційних і сучасних художніх методів, різноманітності видів ляльок та використанні мультимедійних засобів.

94. **Рубинський О.** Гідний спадкоємець / Олексій Рубинський ; фото Ірини Ластової // Український театр. – 2012. – № 4. – С. 30–31 : фото.

Про професійну та педагогічну діяльність режисера, актора, педагога, президента Українського центру Міжнародної спілки діячів театру ляльок UNIMA Леоніда Попова, його внесок у розвиток українського лялькового мистецтва. Наголошено на спадкоємності творчих і педагогічних напрацювань його вчителя й наставника В. А. Афанасьєва. Охарактеризовано досвід педагогічної діяльності Л. Попова в Києві та Харкові. Розкрито погляди митця на специфіку ляльки, принципи її сценічного існування та новаторські режисерські методи.

95. **Соколенко Н.** Із лялькою довкола світу / Надія Соколенко // Український театр. – 2012. – № 5. – С. 55 : іл. – Рец. на кн.: Ляльки відкривають світ / Сергій Єфремов ; Київ. нац. ун-т театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого, Укр. центр Міжнар. Спілки діячів театру ляльок (УНІМА). – Київ : Веселка, 2010. – 166 с. : фото.

96. **Цимбал О.** У Бога несподіванок не буває / Олена Цимбал ; фото Юрія Півня // Український театр. – 2012. – № 1. – С. 22–23 : іл.

Про людські та творчі принципи головного режисера Донецького академічного обласного театру ляльок Анатолія Поляка. Подано спогади українського митця-лялькаря про своїх наставників, висвітлено його плідну творчу діяльність у різних театрах України, участь у численних фестивалях та здобуті нагороди.

2013

97. **Грушецький Я.** Український театр ляльок "різних засобів виразності" – зародження, утвердження, розвиток / Ярослав Грушецький // Наук. вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2013. – Вип. 12. – С. 69–83.

Про формування в Україні в останній чверті ХХ століття театру ляльок нового типу – театру "різних засобів виразності", утвердження його нової сценічної мови, розширення виражальних можливостей лялькового мистецтва.

98. **Грушецький Я.** Фольклор у виставах театрів ляльок України останньої чверти ХХ ст. / Ярослав Грушецький // Просценіум. – 2013. – № 1–3 (35–37). – С. 94–98 : іл.

Поч. див. у № 85 за 2012 р.

99. **Коваленко Ю.** Екзистенційний герой нашого часу: (Пам'яті Євгенія Русаброва) / Юлія Коваленко // Просценіум. – 2013. – № 1–3 (35–37). – С. 182–188 : фото.

Спогади авторки публікації про свого Вчителя і Наставника. Описано факти з біографії вченого-театрознавця, його хист театрального критика, науково-педагогічний потенціал, енциклопедичні знання й організаторські здібності. Акцентовано на внеску Є. Русаброва у започаткування численних фестивалів театрів ляльок та інших форм сценічної анімації ("ANIMA"), низки мистецьких заходів.

100. **Коваленко Ю.** "Просто… я Вас люблю" / Юлія Коваленко // Український театр. – 2013. – № 1. – С. 14–15 : фото.

Пам'яті театрального критика, педагога, дослідника теорії театру ляльок Євгена Теодоровича Русаброва.

101. **Колосович Л.** Подорож до Вроцлава: (Щоденник викладача) / Людмила Колосович // Просценіум. – 2013. – № 1–3 (35–37). – С. 208–210 : іл.

Про виробничу практику студентів-акторів IV курсу факультету культури і мистецтв ЛНУ імені Івана Франка у Вроцлавському університеті (Польща), відвідини низки заходів, зокрема: лекцій провідних театрознавців, ознайомлення з особливостями підготовки акторів-лялькарів у Вищій театральній школі Кракова (філія знаходиться у Вроцлаві), перегляд вистав, експозицій Національного музею.

102. Лауреати "Київської пекторалі – 2013" // Український театр. – 2013. – № 2. – С. 47.

Подано перелік вистав – лауреатів премії (Київ, 2013). У номінації "Краща дитяча вистава" відзначено постановку "Дюймовочка" (режисер – М. Урицький) за казкою Г.-Х. Андерсена Київського муніципального театру ляльок.

103. **Павленко Г.** "Український вертеп" : [До 90-річчя Музею театрального, музичного та кіномистецтва України] / Галина Павленко // Просценіум. – 2013. – № 1–3 (35–37). – С. 38–43 : іл.

Окреслено історичну ретроспективу діяльності музею, його надбання, зберігання самобутніх мистецьких експонатів, пов'язаних з ляльковим вертепним театром в Україні. Особливо наголошено на вагомому внеску у відновлення давньої вертепної традиції у 1970-х рр. головного художника Харківського театру ляльок Олексія Щеглова. Охарактеризовано дві постановки "Українського вертепу", зроблені в різні роки у Харківському державному академічному театрі ляльок ім. В. А. Афанасьєва (1974–1975) та Київському муніципальному академічному театрі ляльок 38 (1992). Акцентовано на активному процесі відродження вертепу в театральному мистецтві доби Незалежності.

104. Переможці всеукраїнських та міжнародних премій НСТД України 2013 // Український театр. – 2013. – № 6. – С. 56.

Про нагородження директора Луганського театру ляльок Сергія Вікторовича Тернового премією імені Віктора Афанасьєва в галузі лялькового театру.

105. **Прево М.** Ляльки над Німаном. Перший політ – успішний : (І Міжнародний фестиваль театрів ляльок "Ляльки над Німаном". Гродно, Білорусь) / Марія Прево // Просценіум. – 2013. – № 1–3 (35–37). – С. 73–78 : фото.

Про мистецький форум лялькарів, що відбувся 10–13 травня 2012 р. в Гродно за участю 12-ти театрів з п'яти країн: Білорусі, Литви, Польщі, росії та України. Охарактеризовано постановки сучасних театрів анімації, зокрема їхнє жанрово-стилістичне розмаїття, художні засоби виразності, візуальні форми показу.

106. **Прево М.** Природний дар художника Наталі Денисової / Марія Прево // Просценіум. – 2013. – № 1–3 (35–37). – С. 44–52 : іл.

Про унікальну обдарованість і самобутній талант Наталі Денисової – головного художника Харківського державного академічного театру ляльок імені В. А. Афанасьєва. Описано творчу співпрацю провідного сценографа з визначними режисерами Євгеном Гімельфарбом, Валерієм Вольховським та

Оксаною Дмитрієвою, педагогічну діяльність у Харківському національному університеті мистецтв ім. І. П. Котляревського.

107. **Сікало Ю.** Все життя – з ляльками : [інтерв'ю] / з головним режисером Київського академічного театру ляльок Юрієм Сікалом розмовляв Ілля Поволоцький // Український театр. – 2013. – № 4. – С. 20–21 : фото.

Висвітлено окремі факти біографії режисера Ю. Сікала, його професійне становлення, навчання та вплив творчих наставників. Розглянуто специфіку режисерської роботи в театрі ляльок. Окреслено репертуарну політику театру, принципи формування глядацької аудиторії та естетичні засади репертуару.

108. **Склярова В.** Театр анімації: коли речі починають говорити / Вероніка Склярова ; фото Олексія Яловеги // Український театр. – 2013. – № 1. – С. 12–13 : фото, іл.

Рецензія на виставу "Живі речі" (режисер – Євген Демещенко) за творами М. Гоголя, поставлену Харківським державним академічним театром ляльок імені В. А. Афанасьєва у приміщенні Харківського культурного центру "Yermilov centre". Розглянуто режисерську концепцію постановки, образно-пластичну виразність ляльок та особливості втілення гоголівських мотивів. Акцентовано на синтезі мистецтв, поєднанні засобів сучасного візуального мистецтва й театральної виразності.

109. **Соколенко Н.** Від дитинства до Києва / Надія Соколенко // Український театр. – 2013. – № 3. – С. 54 : іл. – Анонс кн.: Задорожня В. Леонід Петрович Попов: дорогами життя… / Віра Задорожня. – Київ : Логос, 2013. – 236 с. : фото.

2014

110. **Гарбузюк М.** "Січеславна–2014" – блокпост українського театру / Майя Гарбузюк // Просценіум. – 2014. – № 1–3 (38–40). – С. 85–93 : фото.

Про XXII конкурс на Вищу театральну премію Придніпров'я – "Січеславна", що відбувся 10–20 травня 2014 р. (Кривий Ріг – Дніпродзержинськ – Дніпропетровськ – Запоріжжя). Зроблено огляд понад тридцяти вистав двадцяти театрів Міжобласного відділення Національної спілки театральних діячів України, серед яких огляд першої україномовної вистави Дніпропетровського міського театру ляльок "Лисичка-сестричка та Вовк-панібрат" В. Нестайка (режисер – Сергій Єфремов, сценограф – Віктор Нікітін).

111. **Гіндін В.** Митці Харкова про себе та час: (Діялоги про Революцію Гідности – і не тільки) : [інтерв'ю] / розмови з В'ячеславом Гіндіним, Тетяною Тумасянц, Степаном Пасічником, Оксаною Стеценко, Дмитром Терновим, Іриною Кобзар, Максимом Богаєнком вела Юлія Коваленко // Просценіум. – 2014. – № 1–3 (38–40). – С. 15–26 : іл.

Про громадянську позицію харків'ян під час Революції Гідності, вплив культурного і мовного чинників на репертуар театрів Харкова, зокрема Харківського державного академічного театру ляльок ім. В. А. Афанасьєва. Висвітлено настрої й переконання викладачів і студентів театрального факультету Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського. Окреслено перспективи осягнення зазначених подій у мистецтві.

112. **Донік О.** Сім пагорбів культури Запоріжжя / Ольга Донік // Український театр. – 2014. – № 2. – С. 46–47 : фото.

Подано огляд діяльності театрів Запоріжжя, зокрема Обласного театру ляльок. Коротко висвітлено історію створення театру, особливості його репертуару та кадровий склад.

113. **Коваленко Ю.** Казанова: сни про щастя та смерть у Венеції / Юлія Коваленко ; фото Євгена Титова // Український театр. – 2014. – № 2. – С. 20–21 : іл.

Рецензія на виставу Харківського державного академічного театру ляльок імені В. А. Афанасьєва "Казанова" (режисер – Оксана Дмитрієва), поставлену за п'єсами М. Цвєтаєвої; прем'єра відбулася 14 березня 2014 р. Проаналізовано цілісну режисерсько-сценографічну систему постановки творчого тандему Оксани Дмитрієвої та Наталії Денисової. Розглянуто дискусійне питання трансформації традиційного співвідношення лялькового та "живого" планів у їхніх виставах.

114. **Коваленко Ю.** Тотальна UNIMAЦІЯ / Юлія Коваленко // Український театр. – 2014. – № 5. – С. 48–49 : іл.

Огляд вистав IV Всеукраїнського фестивалю театрів ляльок "Прем'єри сезону" (Київ, 11–14 вересня 2014 р.), організованого Українським центром UNIMA та Київським приватним театром ляльок. Розкрито основну концепцію фестивалю, охарактеризовано вистави театрів-учасників, відзначено нові режисерські імена.

115. **Корнющенко М.** Від нуля до безконечності / Маргарита Корнющенко // Український театр. – 2014. – № 5. – С. 10–11 : іл.

Рецензія на виставу Чернігівського обласного театру ляльок імені Олександра Довженка "Ріка життя" (режисер – Олександр Ковшун) за творами та біографією О. П. Довженка. Розкрито зміст постановки, проаналізовано складну систему образів, охарактеризовано спектр використаних театральних методів, відзначено високий художній рівень вистави.

116. **Павлюк І.** Рік Тараса Шевченка у Львові: імена, події, тенденції / Інна Павлюк // Вісник Львівського університету. Серія "Мистецтвознавство". – 2014. – Вип. 15. – С. 164–170.

Висвітлено культурно-мистецькі події Львова 2014 року, приурочені до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка, та участь у них студентів й викладачів факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка. Зокрема, розглянуто їхню участь у виставі "search: www: МатиНАЙмичка.com.ua" за творами Тараса Шевченка та Івана Тогобочного (постановник – Григорій Шумейко), виставі за мотивами повісті "Близнюки" Тараса Шевченка (постановник – Олег Стефанов), а також у виставі "Шевченко???" (постановники – Олена Баша та Валерій Коломієць), поставленій на сцені Львівського обласного театру ляльок.

117. **Рой У.** Фестиваль "Прем'єри сезону–2014": огляд досягнень лялькарів / Уляна Рой // Просценіум. – 2014. – № 1–3 (38–40). – С. 94–99 : іл.

Про організацію й проведення IV Всеукраїнського фестивалю театрів ляльок, що відбувся 11–14 вересня 2014 р. в Києві та Бучі з нагоди 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка. Йдеться про участь у фестивалі одинадцяти театрів з різних міст України, його підсумки.

118. **Соколенко Н.** Різдвяна драма і театр ляльок / Надія Соколенко // Український театр. – 2014. – № 6. – С. 56 : іл. – Рец. на кн.: Різдвяна містерія = Christmas mystery : матеріали наук. симпозіуму "Традиції різдвяної драми в театрі ляльок" / під заг. ред. Н. Корнієнко, Дж. МакКорміка. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2013. – 446 с.

2015

119. **Коваленко Ю.** Арлекін і П'єро Харківського театру ляльок / Юлія Коваленко : фото: Наталії Денисової, Дарії Мангубі, Євгена Титова, Володимира Шапошникова // Український театр. – 2015. – № 1–2–3. – С. 24–27 : фото.

Про сценічне амплуа акторів Харківського театру ляльок Вячеслава Гіндіна (Арлекін) та Ігоря Мірошниченка (П'єро). Охарактеризовано численні ролі акторів.

120. **Коваленко Ю.** Трістан одеської сцени / Юлія Коваленко // Просценіум. – 2015. – № 1–3 (41–43). – С. 67–75 : іл.

Подано біографію актора Одеського обласного театру ляльок Станіслава Михайленка, описано його шлях у професію, проведено аналіз виконаних ролей.

2016

121. **Іванова Д.** Сергій Єфремов (14.07.1938–09.09.2016)"/ Жанна Кравчук // Український театр. – 2016. – № 5–6. – С. 42–47 : іл., фото, портр.

Розкрито багатогранність таланту та творчий доробок Сергія Єфремова – актора, режисера, драматурга, перекладача, дослідника, педагога, громадського діяча, організатора театральної справи, засновника Київського муніципального академічного театру ляльок. Висвітлено спогади Дар'ї Іванової, Сергія Брижаня, Леоніда Попова, Михайла Урицького та Бориса Голдовського про життєвий і творчий шлях митця.

122. **Клековкін О.** Іван Франко: парадигма театрознавства / Олександр Клековкін // Просценіум. – 2016. – № 1–3 (44–46). – С. 5–14 : іл.

Досліджено техніку історіописання Івана Франка в царині сценічного мистецтва. Розглянуто театральні зацікавлення письменника, зокрема: становлення українського театру, його еволюція, видозміни, впливи, запозичення тощо. Обґрунтовано також походження театру ляльок, проблему його ґенези. Окреслено базові операції театрознавчого сценарію Івана Франка.

123. **Кравчук О.** Будь-яка територія – це насамперед людина / з актором, режисером та театральним педагогом Олексієм Кравчуком розмовляла Майя Гарбузюк ; опрацювання авдіозапису – Ірина Ліпська // Просценіум. – 2016. – № 1–3 (44–46). – С. 42–47 : іл.

Про акторський і режисерський доробок директора Львівського муніципального театру естрадних мініатюр "І люди, і ляльки", ініціатора однойменного Міжнародного фестивалю театрів ляльок Олексія Кравчука. Йдеться про перспективи розвитку театру. Акцентовано на важливості діалогу між мистецькими інституціями та державою задля співпраці й порозуміння. Окрему увагу приділено досвіду митця в період його перебування на Сході України.

124. **Кузнєцова Ж.** Кравчук О.: "Треба шукати точки з'єднання!"/ Жанна Кравчук // Український театр. – 2016. – № 5–6. – С. 24–27 : іл.

Окреслено життєвий і творчий шлях актора, режисера, художнього керівника Львівського театру "І люди, і ляльки" Олексія Кравчука. Розглянуто його численні режисерські проєкти, участь у театральних фестивалях в Україні та за кордоном. Розкрито погляди митця на мистецтво як важливий чинник утвердження миру, порозуміння та людяності.

125. Лауреати премій Національної спілки театральних діячів України у 2016 році // Український театр. – 2016. – № 5–6. – С. 6–7 : іл.

Про присудження головному художнику Харківського державного академічного театру ляльок імені В. А. Афанасьєва Наталії Денисовій Премії імені Віктора Афанасьєва за вагомий внесок у розвиток театрального лялькового мистецтва, визначні режисерські досягнення та ефективну організацію роботи театру.

2017

126. **Брижань С.** Королева лялькарів: (Передслово до слова Ірини Уварової) / Сергій Брижань // Просценіум. – 2017. – № 1–3 (47–49). – С. 64.

Про масштаб творчого обдарування художника, сценографа, театрознавця Ірини Уварової, різноаспектність її мистецької діяльності, головне місце у якій належить філософії ляльки.

127. **Брижань С.** Підсумки Всеукраїнського огляду-конкурсу театрів ляльок України / Сергій Брижань // Просценіум. – 2017. – № 1–3 (47–49). – С. 154–156 : фото.

Про номінантів та переможців Всеукраїнського огляду-конкурсу театрів ляльок "Прем'єри сезону 2015/2016", який проводило ВГО "UNIMA-Україна" 21 березня 2017 р. в Хмельницькому. Розглянуто 34 прем'єрні вистави 20-ти театрів України сезону 2015–2016 рр., серед яких визначено переможців огляду-конкурсу у номінаціях: "Найкраща жіноча роль", "Найкраща чоловіча роль", "Найкраще музичне оформлення вистави", "Найкраща сценографія та ляльки", "Найкраща режисура", "Найкращий дебют", "Найкраща вистава для дітей дошкільного віку", "Найкраща вистава для дітей шкільного віку", "Найкраща вистава для молоді та дорослих". Відзначено діяльність Ігоря Федірка (Київський муніципальний академічний театр ляльок) "Оскаром" від Карабаса-Барабаса за мистецьке володіння лялькою.

128. **Гайшенець А.** Театр анімаційного мистецтва "ТАМ": "будь-який об'єкт може стати персонажем чи образом" / Анастасія Гайшенець // Український театр. – 2017. – № 4. – С. 60–64 : іл.

Досліджено засади створення театру анімації, його мистецькі пошуки та участь у фестивалях, а також використання різноманітних засобів художньої виразності – не лише ляльок як об'єктів анімації, а й речовин, матеріалів, фактур та інших предметних форм. Акцентовано на принципі, за яким будь-який об'єкт може набувати сценічного статусу персонажа або художнього образу.

129. **Грушецький Я.** Великим шовковим шляхом (ІІ Міжнародний тиждень лялькарського мистецтва в китайському Наньчуні) / Ярослав Грушецький // Просценіум. – 2017. – № 1–3 (47–49). – С. 106–108 : фото.

Про масштабний міжконтинентальний фестиваль театрів ляльок і театрів тіней, що відбувся 1–6 червня 2017 р. в китайському Наньчуні (провінція Сичуань). Серед учасників цього мультикультурного заходу театральних колективів з різних країн – два українських театри: Київський академічний театр ляльок і Черкаський академічний театр ляльок, нагороджений у номінації "Візуальна образність". Підкреслено розмаїття сучасних театральних пошуків світового лялькарства, репрезентованих вченими-мистецтвознавцями на науково-практичній конференції, а також відмінність сценічної мови східного театру від її європейських форм, що було предметом широкого обговорення.

130. **Грушецький Я.** Нотатки клоуна Пеннівайза (З IV Всеукраїнського фестивалю "Лялькова Веселка" у Запоріжжі) / Ярослав Грушецький // Просценіум. – 2017. – № 1–3 (47–49). – С. 149–153 : фото.

Відображено розмаїття театральних лялькових колективів, які взяли участь у IV Всеукраїнському фестивалі театрів ляльок "Лялькова Веселка", що відбувся 3–7 жовтня 2016 р. у Запоріжжі (директор фестивалю – А. Колб). Подано детальний аналіз вистав, серед яких журі віддало перевагу прем'єрним експериментальним роботам. Зокрема відзначено спектаклі двох українських режисерів: "Коза-Дереза" Олександра Куцика (Львів) і "Пан Коцький" Сергія Брижаня (Рівне) та його ж "Кіт у чоботях" (Херсон). Звернено увагу на цікаві, хоч подекуди й дискусійні, вистави: "Язиката Хвеська" (Житомир, режисер – А. Солоняк), "Принцеса-стрибунка" (Вінниця, режисер – А. Солоняк), "Маленький принц" (Запоріжжя, режисер – О. Лубенець) та ін. Названо переможців у різних номінаціях. Розглянуто участь у фестивальній програмі приватних театрів ляльок, серед яких виокремлено дві вистави: "Про велику мрію" київського приватного театру "ПараШут" (режисер – Я. Завгородній) – лауреата у номінаціях "За найкращу жіночу роль другого плану" і "За найкращу виставу", а також виставу черкасців "Чарівна скрипочка" (режисер – Я. Грушецький), відзначену дипломами "За виконавську майстерність" і "За найкращу сценографію".

131. **Корнющенко М.** Комедія ілюзій / Маргарита Корнющенко : фото Маргарити Корнющенко-старшої // Український театр. – 2017. – № 2–3. – С. 34–37.

Про прем'єрний показ на сцені Харківського державного академічного театру ляльок імені В. А. Афанасьєва вистави "Уявний хворий" (режисер – Оксана Дмітрієва, художник – Наталя Денисова) за п'єсою Жана-Батиста Мольєра. Розкрито широкий діапазон виражальних засобів – від власне театру ляльок і театру анімації до театру художника. Охарактеризовано злагоджену гру акторського ансамблю, віртуозні комбінації різних типів сценічного існування, дієве застосування предметного середовища, зокрема не лише ляльок, а й елементів декорацій і костюмів.

132. **Павленко Г.** Київський фестиваль театру ляльок "PUPPET.UP!": традиції і авангард / Галина Павленко // Український театр. – 2017. – № 5–6. – С. 68–71 : іл.

Про відкриття Першого київського фестивалю театрів ляльок "PUPPET.UP!", участь у ньому митців із країн Європи, Латинської Америки, Азії, а також театральних колективів із Києва, Харкова, Хмельницького та інших міст України. Охарактеризовано вистави учасників фестивалю, зокрема репертуар театральних колективів, тематичний діапазон постановок, використання ляльок різних систем, а також філософське осмислення та сценічне втілення художніх форм.

133. **Рой У.** На початку згадати Забутих: (Перша виставка Галереї сценографії у Львові) / Уляна Рой // Просценіум. – 2017. – № 1–3 (47–49). – С. 157–158 : іл.

Описано експозицію театральних ляльок, яку зорганізував актор Львівського академічного театру імені Леся Курбаса Олег Онещак у співпраці з режисером Львівського театру естрадних мініатюр "І люди, і ляльки" Олексієм Кравчуком, художницею Ельвірою Босович і київським художником Богданом Поліщуком. Зазначено, що виставка під назвою "Забуті" як подяка і вшанина пам'яті засновнику театру "І люди, і ляльки", режисеру Олегу Новохацькому і художниці Олені Городецькій, які відійшли у вічність, але залишили у спадок ляльки, макети, постановки, стала можливою завдяки роботі реставраторів, які відновили більшість ляльок, що були пошкоджені від пожежі в 2006 р. Проаналізовано роботу виставки, що тривала у Львові з 8 січня до 1 лютого 2017 р., її майбутні перспективи.

134. **Турутя-Прасолова О.** "Де межа можливостей?": (Лекторій "Галереї сценографії") / Ольга Турутя-Прасолова ; розшифрування тексту Дениса Гугніна // Просценіум. – 2017. – № 1–3 (47–49). – С. 159–163 : іл.

Висвітлено відомості про життєвий шлях, навчання і наставників, шлях у професію та театральні здобутки режисера, театрального художника, майстра ляльок театральної та кіно-ляльки Ольги Туруті-Прасолової. Розкрито основні принципи її роботи як режисерки-художниці.

135. **Уварова І.** Розвіяні вітром нотатки : [До 100-річчя від дня народження Данила Лідера] / Ірина Уварова ; перекл. з рос. Денис Гугнін // Просценіум. – 2017. – № 1–3 (47–49). – С. 64–75 : іл.

Подано спогади про видатного сценографа і педагога, народного художника України Д. Лідера, який створив свою школу сценографії ляльмової вистави, безмежно розширивши можливості театру ляльок, здатного передати як трагедію шекспірівських героїв, так і веселий настрій ярмаркового балагану, традиції українського фольклору, зокрема ляльмового вертепу. Привертає увагу згадка про один із своєрідних творчих задумів – "Лідер – Шекспір – лялька". Творчі плани й задуми Майстра частково втілені за його життя, а інші стали програмними для його учнів.

136. **Щукіна Ю.** Гармонія дисонансів / Юлія Щукіна : фото: Андрія Білоножка, Вікторії Коваленко // Український театр. – 2017. – № 2-3. – С. 30–31.

Про сценічне прочитання Чернігівським театром ляльок імені Олександра Довженка п'єси Гайнера Мюллера "Гамлет-машина" (режисер – Віталій Гольцов). Розкрито конфліктний вимір експериментальної постановки крізь систему дисонансів: ментального; між наявним сценічним простором і заявленим прагненням до змін; між виконавською традицією та сучасними вимогами до ансамблевої гри; між поняттям "театру ляльок" і його сценічним втіленням без використання ляльки.

2018

137. **Добсон М**. "Нестерпно, коли з Шекспіра роблять музей" (Зустріч із професором Майклом Добсоном, директором Шекспірівського інституту у Стретфорді-на-Ейвоні) / з театральним діячем із Британії Майклом Добсоном розмовляла Майя Гарбузюк ; перекл. Софія Гарбузюк // Просценіум. – 2018. – № 1–2 (50–51). – С. 56–60 : фото.

Описано перебування в Україні англійського професора М. Добсона, акцентовано на його наукових студіях, пов'язаних з національними версіями прочитання Шекспіра. Названо найкращих виконавців ролі Гамлета, а також найкраще прочитання п'єси "Гамлет" у виконанні акторів львівського театру "І люди, і ляльки". Описано враження М. Добсона від вистав у львівських театрах.

138. **Максименко С.** "СвітОгляд"–18 (Всеукраїнський фестиваль театрального мистецтва у Сіверодонецьку) / Світлана Максименко // Просценіум. – 2018. – № 3 (52). – С. 56–57 : фото, іл.

Огляд театрального фестивалю "СвітОгляд"–18, що відбувся 23–30 вересня 2018 р. у Сіверодонецьку за підтримки Українського культурного фонду. Заявлено про участь у заході дванадцяти театральних колективів з восьми областей України, серед яких і колективи театрів ляльок: Івано-Франківський академічний обласний театр ляльок імені Марійки Підгірянки, Львівський академічний театр естрадних мініатюр "І люди, і ляльки".

139. **Мельник І.** Робота над "моноактом" у системі підготовки актора театру ляльок / Ірина Мельник // Наук. вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2018. – Вип. 23. – С. 56–61.

Про методологічні засади викладання фахових дисциплін акторам-лялькарям та особливості роботи над "моноактом" як складовою професійної підготовки актора театру ляльок.

140. **Неупокоєв Р.** Онтологія мистецтва ігрової ляльки як культурне втілення специфічних засобів виразності / Руслан Неупокоєв // Наук. вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2018. – Вип. 23. – С. 27–34.

Висвітлено онтологічні особливості ігрової ляльки, специфічні та неспецифічні засоби її художньої виразності.

141. **Рахно Ю.** П'ятий міжнародний фестиваль українського театру "Схід-Захід" у Кракові / Юлія Рахно // Просценіум. – 2018. – № 1–2 (50–51). – С. 72–74 : фото.

Про фестиваль "Схід-Захід", заснований у Кракові ентузіастами – вихідцями з України Надією Мороз-Ольшанською та Марією Макаренко. Висвітлено концепцію і задум заходу, що передбачав знайомство польського глядача з українськими театрами, зокрема з театральним колективом Львівського

академічного театру ляльок, що презентував виставу "Золоторогий олень" за Д. Павличком (режисер – Сергій Брижань). Описано також особливості фестів, проведених за попередні роки, перелічено окремі вистави.

142. **Янівська В.** "Січеславна-2018" нагороджує переможців / Вікторія Янівська // Просценіум. – 2018. – № 1–2 (50–51). – С. 99– 104 : фото.

Про XXVI фестиваль-конкурс на здобуття Вищої театральної нагороди Придніпров'я "Січеславна–2018" (15–27 березня 2018 р.), його умови, склад журі. Йдеться про 24 сценічні роботи, запропоновані 16-ма театрами, серед яких згадано Дніпровський міський театр ляльок.

2019

143. **Кравчук О.** Живий контакт людей і ляльок (V Міжнародний фестиваль театрів ляльок "І люди, і ляльки – 2019") / з організатором і художнім керівником фестивалю Олексієм Кравчуком розмовляла Інга Долганова ; фото Романа Гериновича // Просценіум. – 2019. – № 1–2 (53–54). – С. 40–45 : фото.

Проаналізовано унікальний формат фестивалю театрів ляльок (Львів, 21–23 червня 2019 р.), що передбачав також участь драматичних театрів для високої планки вимірних критеріїв і оцінок професійности лялькового театру. Названо яскраві вистави минулих років, згадано склад учасників театрального форуму. Наголошено на найважливішій місії фестивалю, заснованого Львівським театром естрадних мініатюр "І люди, і ляльки" (художній керівник – Олексій Кравчук) як майданчик для творчості та живого спілкування митців.

144. **Максименко С.** "Марія – XV": як у краплі води (Огляд фестивалю) / Світлана Максименко // Просценіум. – 2019. – № 1–2 (53–54). – С. 25–29 : іл.

Про XV Міжнародний фестиваль жіночих моновистав "Марія", що відбувся 4–9 жовтня 2018 р. Розглянуто програму театрального свята, під час якого показано 18 вистав, що тематично відтворили виразно сконцентровану панораму сценічних реалій сьогочасного життя, продемонстрували неабиякі успіхи й значні можливості театру. Згадано також про участь у заході Хмельницького обласного театру ляльок з моноспектаклем "Стара вітряниця" (режисер – Сергій Брижань, виконавиця – Наталія Брижань) за казкою Г. Х. Андерсена.

145. **Рой У.** "Театр повинен бути інструментом, що розвиває дитячу уяву" ("Пошук. Натхнення. Рефлексія" – III Конференція "Театр Яна Дормана". Варшава, 13–15 грудня 2019 р.) / Уляна Рой // Просценіум. – 2019. – № 3 (55). – С. 62–65 : фото.

Про життєвий і творчий шлях польського драматурга, сценографа, режисера Яна Дормана. Наголошено на необхідності розширення можливостей театру ляльок у вихованні і всебічному розвитку дітей, використання дидактичних та ігрових технологій на уроках для заохочення дітей до мистецтва театру ляльок. Описано творчі експерименти театрального педагога в шкільних і дошкільних закладах, його реформаторські підходи до показу в них вистав, особливості сприйняття певною віковою категорією глядачів. Розглянуто важливість архівних матеріалів режисера, які стали невичерпним джерелом інформації для дослідників.

2020

146. **Долганова І.** Паралельні світи художника Нікітіна / Інга Долганова // Просценіум. – 2020. – № 1–3 (56–58). – С. 57–64 : фото, рис.

З'ясовано творче кредо визначного майстра сценографії лялькового театру, творця ляльок-артистів Віктора Нікітіна. Розглянуто факти біографії митця, його професійну діяльність в українському театрі ляльок, наголошено на скоординованій співпраці з режисерами: Валерієм Бугайовим, Леонідом Поповим, Романом Гребенюком та іншими. Згадано про географію успішних сценічних показів у доробку сценографа, як в Україні, так і в Болгарії та Німеччині, про відзнаки за участь у престижних міжнародних фестивалях. Описано значні досягнення Віктора Нікітіна у створенні особливого простору лялькової вистави, амплітуду його творчого обдарування у виготовленні ляльок, що їх завжди робив власноруч і які вражали своєю неповторністю, особистою пластикою, а інженерно-конструкторське управління лялькою давало акторам нові можливості для розкриття образу.

147. **Сільченко Т.** Проблема поєднання пластики ляльки і слова в процесі навчання / Тетяна Сільченко // Наук. вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2020. – Вип. 26. – С. 180–184.

Розглянуто актуальні питання методичного тренінгу з викладання акторам-лялькарям дисциплін "Майстерність актора театру ляльок" і "Сценічна мова".

2021

148. **Крат Н.** "Лялькарями не стають – ними народжуються!" / з акторкою і драматургом Львівського академічного театру естрадних мініатюр "І люди, і ляльки" Надією Крат розмовляла Олеся Остап'юк ; фото Романа Гериновича // Просценіум. – 2021. – № 1–3 (59–61). – С. 109–115 : фото.

Про творче становлення і шлях у професію української акторки Надії Крат. Зосереджено увагу на необхідності врахування особливостей театру ляльок, успіху у якому досягають за умови глибокої поваги актора до ляльки як до повноцінного сценічного партнера, наділеного "живою" присутністю. Висловлено

прагнення респондентки Н. Крат до створення вистави без слів, де драматургію вибудовують лише за допомогою візуально-пластичних засобів. Підкреслено тезу, що лялькарство є не лише професією, а й покликанням, з яким людина народжується.

2022

149. **Дмітрієва О.** "Як я зламала власні табу..." / з головним режисером Харківського державного академічного театру ляльок ім. В. А. Афанасьєва Оксаною Дмітрієвою розмовляла Майя Гарбузюк) / Оксана Дмітрієва // Просценіум. – 2022. – № 1–3 (62–64). – С. 98–102 : іл.

Описано шокуючі події перших днів повномасштабної російсько-української війни. Розглянуто процес переорієнтації діяльності Харківського театру ляльок, зокрема створення волонтерського хабу "ЛОБ" ("Лялькова оборона") під керівництвом Михайла Озерова. Йдеться про виступи акторів у метро, бомбосховищах, перед військовими, а також їхню волонтерську діяльність, що сприяла подоланню внутрішніх творчих і психологічних бар'єрів, руйнуванню усталених табу та налагодженню безпосереднього контакту з глядачами.

150. **Ілюк М.** Гамлет і Флорізель пішли на війну. Офелія плете сітки: театральна Шекспіріяна на воєнній мапі України (2022) / Майя Ілюк // Просценіум. – 2022. – № 1–3 (62–64). – С. 37–41 : іл.

Розглянуто театральну шекспірівську мапу України періоду російсько-української війни. Розкрито шекспірівський доробок театрів ляльок України. Зокрема йдеться про сценічне прочитання "Гамлета" у Львівському академічному театрі естрадних мініатюр "І люди, і ляльки" (художній керівник-директор театру – О. Кравчук), у Харківському державному академічному театрі ляльок ім. В. А. Афанасьєва та ін.

151. **Максименко С.** "Мельпомена Таврії – нестихаючий голос Херсонщини" (XXIV Міжнародний театральний фестиваль. Львівська сторінка / Світлана Максименко // Просценіум. – 2022. – № 1–3 (62–64). – С. 120–122 : іл.

Подано огляд XXIV Міжнародного театрального фестивалю "Мельпомена Таврії" (10–19 червня 2022 р.). Коротко згадано про кращі вистави, серед яких: "Садок вишневий" за мотивами поезій Т. Шевченка (режисер – Сергій Брижань) і "Козак Ось та москаль Ась" (режисер – Олексій Кравчук), які показали Львівський обласний академічний театр ляльок та театр "І люди, і ляльки".

152. **Прево М.** Нескінченність тем і спогадів (VIII науково-практична конференція пам'яти Євгена Русаброва) / Марія Прево // Просценіум. – 2022. – № 1–3 (62–64). – С. 111–114 : іл.

Висвітлено проблематику доповідей учасників науково-практичної конференції (Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, 5–6 листопада 2021 р.), присвяченої пам'яті театрознавця, педагога, публіциста Євгена Теодоровича Русаброва. Наголошено на тезі ученого про сакральне значення ляльки в ритуальних культурах. Акцентовано на історичних, теоретичних та методологічних аспектах акторського мистецтва.

153. **Урицький М.** Театральне виробництво і війна: поєднати непоєднуване / Михайло Урицький ; розшифровувала Христина Коваль // Просценіум. – 2022. – № 1–3 (62–64). – С. 24–29.

Проаналізовано діяльність театрів України в умовах російсько-української війни, зокрема театрів ляльок, охарактеризовано їхній репертуар, матеріальне становище, громадську активність і волонтерську діяльність акторів, окреслено пошук нових форм роботи та місію українських театрів ляльок у світовому культурному контексті.

2023

154. **Горак Р.** Наближення до Стефаника (Вистава "Дорога" за В. Стефаником студентів катедри театрознавства та акторської майстерности ЛНУ ім. Івана Франка) / Роман Горак // Просценіум. – 2023. – № 1–3 (65–67). – С. 170–172 : іл.

Розглянуто спроби сценічного втілення творів Василя Стефаника. Проаналізовано виставу "Дорога" за В. Стефаником, поставлену студентами кафедри театрознавства та акторської майстерності Львівського національного університету імені Івана Франка в Музеї етнографії та художнього промислу НАН України. Акцентовано на влучному використанні ляльки як сценічного партнера виконавців і втілення образу беззахисного дитинства.

155. **Гошко-Терех Г.** Театр – це згусток енергії (Есей про сценографа Олександра Семенюка / Галина Гошко-Терех // Просценіум. – 2023. – № 1–3 (65–67). – С. 87–101 : іл.

Висвітлено творчий шлях театрального художника-декоратора Олександра Семенюка, особливості його образно-дієвого мислення у формуванні сценічного простору та співпрацю з видатними майстрами сцени. Розкрито своєрідність сценографічного рішення вистави "Нація" за твором М. Матіос в Івано-Франківському академічному обласному українському музично-драматичному театрі ім. Івана Франка (режисер – Ростислав Держипільський), зокрема використання ляльок-мотанок як символу єдності поколінь.

156. **Задорожня Д.** Моносистемність та полісистемність вистав сучасного театру ляльок України (на прикладі сценографії Віри Задорожньої) / Дар'я Задорожня // Наук. вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2023. – Вип. 32. – С. 63–69.

Окреслено діапазон театральних методів і виражальних засобів сучасного мистецтва театру ляльок. Охарактеризовано практики використання полі- чи моносистемності у виставах, особливості застосування різних типів ляльок для цілісного розкриття художнього образу вистави.

157. **Сільченко Т.** Художня виразність, уява і фантазія як цільові установки розвитку пластики рук у навчальному процесі / Тетяна Сільченко // Наук. вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2023. – Вип. 32. – С. 43–49.

Розкрито методологічні засади пластично-технічної підготовки рук актора-лялькаря в навчальному процесі. Описано тренінгові вправи, спрямовані на розвиток художньої виразності пластики рук актора, а також розвиток різних видів уяви та їх модифікацію відповідно до специфіки мистецтва театру ляльок.

158. **Циганик М.** Рецензія на навчально-методичний посібник Ю. П. Щукіної "Процеси оновлення художньої мови театру анімації у другій половині XX – на початку XXI століття" / Мирослава Циганик // Вісник Львівського університету. Серія "Мистецтвознавство". – 2023. – Вип. 24. – С. 191–193. – Рец. на кн.: Процеси оновлення художньої мови театру анімації в другій половині XX – на початку XXI століття : навч.-метод. посіб. / Юлія Щукіна ; Харків. нац. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревского. – Харків : Колегіум, 2023. – 280 с. : іл.

2024

159. **Антків Я.** Харків: (не)релокована культура (Огляд мультижанрового фестивалю в Івано-Франківську) / Яна Антків, Мирослава Машкаринець // Просценіум. – 2024. – № 3–4 (70–71). – С. 165–171 : іл.

Подано враження авторів публікації – учасників студентського театрознавчого проєкту "Театральна експлозія" – від участі в театральному фестивалі "Харків: (не)релокована культура" (Івано-Франківськ, 12–15 вересня 2024 р.). Серед мистецьких заходів проаналізовано виставу "Жираф Монс" (режисер – Оксана Дмітрієва) Харківського академічного театру ляльок ім. В. Афанасьєва. Розкрито своєрідність режисерської інтерпретації й сценічного осмислення теми війни крізь призму емоційних переживань дітей та батьків.

160. **Атаманчук І.** У кожної казки – своя лисичка / Інеса Атаманчук // Український театр. – 2024. – № 2. – С. 39–40.

Про підсумки театрального сезону 2024/2025 рр., репертуар Запорізького театру ляльок (директор і художній керівник – Анатолій Михайлович Колб) та постановку "Івасик-Телесик" (режисер – актриса Яна Козак), відзначену другим місцем на 13-му Міжнародному фестивалі "Подільська лялька" (Вінниця, 2023).

161. **Гольцов В.** "Шукаємо універсальні ходи, випускаємо бюджетні проєкти" : [інтерв'ю] / з головним режисером Чернігівського театру ляльок імені Олександра Довженка Віталієм Гольцовим розмовляла Ангеліна Велика // Український театр. – 2024. – № 2. – С. 48–51.

Про діяльність театру в умовах воєнної небезпеки, скороченого фінансування та непередбачуваного графіка роботи. Описано склад театральної трупи, актуальність репертуару театру ляльок, пошук універсальних творчих рішень, виконання бюджетних проєктів, а також плани театрального колективу на мирне майбутнє.

162. **Гриневич В.** Люди на паралелях / Віктор Гриневич // Український театр. – 2024. – № 2. – С. 84 : іл.

Висвітлено діяльність Херсонського театру ляльок після деокупації міста, "розосередження" театральної трупи та її подальшу роботу між Херсоном і Коломиєю. Йдеться також про відновлення діяльності театру після вигнання окупантів із Херсона, співпрацю з Коломийським драматичним театром імені І. Озаркевича та участь у фестивалях. Розглянуто особливості репертуарної політики театру ляльок.

163. **Іванова-Гололобова Д.** Вистава "Лебеді материнства" Дніпропетровського обласного театру ляльок за поезіями Василя Симоненка як виклик стандартизованій драматургії театру ляльок радянських часів / Дар'я Іванова-Гололобова // Вісник Львівського університету. Серія "Мистецтвознавство". – 2024. – Вип. 25. – С. 140–150.

Визначено характерні риси формування репертуарної політики театрів ляльок незалежної України та сценічного прочитання української поетичної спадщини В. Симоненка акторами Дніпропетровського обласного театру ляльок. Проаналізовано постановку "Лебеді материнства" (режисер – Валерій Бугайов) за творами поета. Розглянуто творчий шлях режисера Валерія Бугайова, синергію його плідної співпраці зі сценографом Віктором Нікітіним.

164. **Іванова-Гололобова Д.** Португальський народний лялькoвий герой дон Роберто: не подібний до подібних / Іванова-Гололобова Дар'я // Наук. вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2024. – Вип. 35. – С. 115–120.

Проаналізовано особливості історичного розвитку європейського театру ляльок і традиційного народного лялькарства Португалії. Охарактеризовано специфіку сценічного образу дона Роберто – самобутнього героя португальського народного театру ляльок, зокрема особливості його зовнішньої характерності.

165. **Іванова-Гололобова Д.** Той, що вгорі сидить, versus Той, що на кнопку натискає (Історія одного забутого вертепу з Тернополя) / Дар'я Іванова-Гололобова // Просценіум. – 2024. – № 3–4 (70–71). – С. 100–106 : іл.

Висвітлено питання відновлення історії українського театру ляльок, зокрема дослідження забутого Тернопільського вертепу, його сакральної традиційної структури та новаторських для свого часу технологічних рішень. Проаналізовано виставу "Той, що вгорі сидить, або Дерев'яне диво" (режисер – Сергій Калина, художник – Володимир Якубовський) Ірини та Яна Златопольських, поставлену 1990 р. у Тернопільському театрі ляльок. Описано лялькові системи, використані в постановці, розкрито художньо-виражальні можливості театральної ляльки.

166. **Кравчук О.** У нас не одна війна… : [інтерв'ю] / з українським актором, режисером і керівником театру "І люди, і ляльки" Олексієм Кравчуком розмовляла Ніна Бічуя // Просценіум. – 2024. – № 1–2 (68–69). – С. 18–21.

Розглянуто репертуарну політику театрів ляльок в умовах російсько-української війни, їхні мистецькі відповіді на виклики часу, пошуки нових змістів, суголосних із сучасністю, та здатність вистояти перед випробуваннями. Коротко висвітлено біографію митця, його співпрацю з видатними діячами сценічного мистецтва, педагогічну діяльність і творчу взаємодію з молодим поколінням. Розкрито осмислення війни як зовнішнього протистояння та внутрішньої боротьби людини із собою, наголошено на прагненні до перемоги.

167. **Лаврентій Р.** Змія ще повернеться / Роман Лаврентій // Український театр. – 2024. – № 2. – С. 147–148 : іл.

Про музичну виставу Рівненського обласного театру ляльок "Івасик-Телесик" (режисер-постановник – Олена Ткачук), яка увійшла до лонгліста фестивалю-премії "ГРА" в номінації "За найкращу виставу для дітей". Описано органічне поєднання в одній виставі різних типів ляльок, розкрито масштаб режисерського задуму та особливості його сценічного втілення.

168. **Неупокоєв Р.** Сценічний трюк як інструмент створення глядацького враження / Руслан Неупокоєв // Наук. вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2024. – Вип. 35. – С. 28–34.

На прикладі мистецтва ігрової ляльки описано онтологічні особливості сценічного трюку як феномену з метою створення враження та утримання глядацької уваги.

169. **Новосад-Лесюк Х.** Театральний Ужгород за один день (Студенти-театрознавці ЛНУ ім. І. Франка на Закарпатті) / Христина Новосад-Лесюк // Просценіум. – 2024. – № 1–2 (68–69). – С. 136–137 : іл.

Про участь студентів-театрознавців Львівського національного університету імені Івана Франка в "круглому столі", що відбувся в Академії культури і мистецтв в Ужгороді, зосередженому на питаннях міжінституційної співпраці та академічної мобільності. Описано проведення майстер-класу з ляльковедення, а також перегляд і обговорення вистави "У нашім раї на землі" за творами Тараса Шевченка у постановці Олександра Куцика (Закарпатський академічний обласний театр ляльок "Бавка"). Окреслено своєрідність режисерської інтерпретації Шевченкової творчості засобами театру ляльок.

170. **Остюк І.** Процес вивчення основ тростинної ляльки (Зі студентського щоденника) / Ірина Остюк // Просценіум. – 2024. – № 3–4 (70–71). – С. 154–156 : іл.

Подано враження автора публікації – студентки спеціальності "Сценічне мистецтво (Акторське мистецтво театру ляльок)" Львівського національного університету імені Івана Франка – від опанування спеціальних вправ, технічних можливостей і виражальних засобів тростинної ляльки. Розглянуто методику оволодіння технікою керування тростинною лялькою, особливості її конструкції та функціонування, а також послідовність технічних дій, необхідних для забезпечення виразності сценічної поведінки ляльки. Наголошено на важливості практичного застосування теоретичних знань у творчій діяльності та під час втілення мистецьких проєктів.

171. **Павленко Г.** Живий театр (Огляд фестивалю театрів ляльок "Прем'єри сезону". 2021–2023 рр.) / Галина Павленко // Просценіум. – 2024. – № 1–2 (68–69). – С. 118–124 : іл.

Висвітлено Всеукраїнський віртуальний огляд-конкурс театрів ляльок "Прем'єри сезону", організований під егідою громадської організації "Український національний центр Міжнародної спілки діячів театру ляльок «УНІМА-УКРАЇНА»". Проаналізовано постановки українських театрів ляльок, визначено вистави-переможці театральних сезонів 2021–2022 і 2022–2023 років відповідно до вікової категорій глядачів. Наголошено на вагомій ролі митців театру ляльок і важливості їхньої творчої діяльності в умовах воєнних випробувань.

172. **Рудая Д.** Візуальна складова образної системи вистави театру ляльок (на прикладі постановок Київського муніципального академічного театру ляльок на лівому березі Дніпра) / Дар'я Рудая // Наук. вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2024. – Вип. 35. – С. 89–97.

Розкрито особливості стилістичної еволюції сучасного українського театру ляльок як своєрідного синтезу традиційних художніх засад та експериментальних пошуків. Розглянуто процес формування образної системи вистави, різноманіття технічних форм та засобів сценічного втілення

образів. Наголошено на візуальній складовій театральної вистави як системо-утворювальному чиннику формування художньої образності в театрах ляльок України.

173. **Титаренко Я.** Застосування засобів виразності театру ляльок і театру об'єкту у виставах за творами Ліни Костенко (Хмельницький театр ляльок "Дивень", Львівський національний університет імені Івана Франка) / Яна Титаренко // Вісник Львівського університету. Серія "Мистецтвознавство". – 2024. – Вип. 25. – С. 159–168.

Вплив російсько-української війни на репертуарну політику театрів ляльок України, зацікавленість українських режисерів творчістю сучасних авторів. Розглянуто особливості сценічного втілення поетичних текстів Ліни Костенко у виставах "Вже почалось, мабуть, майбутнє..." (режисер – Ю. Чайка) та "Лабіринти мистецтва" (режисер – Я. Титаренко). Окреслено специфіку засобів художньої виразності сучасного театру ляльок і театру об'єктів, а також культурний зміст мистецтва ігрової ляльки.

174. **Щукіна Ю.** Хвилі харківського моря. На виклики великої війни театри міст відповіли потужним фестивальним рухом / Юлія Щукіна // Український театр. – 2024. – № 2. – С. 56–66.

Про діяльність театрів прифронтових і прикордонних міст, зокрема Харківського державного академічного театру ляльок імені В. А. Афанасьєва. Проаналізовано прем'єрну виставу "Я норм" за драмою Ніни Захоженко, а також визначено основні тенденції формування репертуару театру в умовах воєнного часу та його відповідність суспільним і культурним викликам сьогодення.

2025

175. **Братковський Р.** Бути чи не бути сицилійським лимоном : [інтерв'ю] / з режисером Івано-Франківського лялькового театру імені Марійки Підгірянки Романом Братковським та художником Дмитром Редькою розмовляла Анна Філімонова // Український театр. – 2025. – № 3. – С. 150–153 : фото, іл.

Про прем'єрний показ "Зимової казки" (режисер – Роман Братковський) за п'єсою Вільяма Шекспіра. Розкрито головну ідею та сюжет постановки, наголошено на її сценографічних маркерах та візуальних асоціаціях (художник – Дмитро Редька), відзначено виконавську манеру акторів, їхнє майстерне володіння лялькою. Акцентовано на незвичній формі репрезентації шекспірівської трагікомедії на українській сцені театру ляльок.

176. **Іванова-Гололобова Д.** Впізнаваність кольорів, тотожність силуету – спільний патерн зовнішнього вигляду народного лялькового героя Європи / Дар'я Іванова-Гололобова // Наук. вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2025. – Вип. 36. – С. 47–54.

Подано порівняльний аналіз образів народних героїв театрів ляльок західної та східної Європи, описано їхні спільні риси й специфічні особливості, зокрема відмінності у зовнішньому вигляді. Розглянуто візуальні образи лялькових маскотів різних європейських країн.

177. **Іванова-Гололобова Д.** Метаморфози австрійсько-німецького лялькового героя Касперля – від одомашнення до інструменту пропаганди / Дар'я Іванова-Гололобова // Вісник Львівського університету. Серія "Мистецтвознавство". – 2025. – Вип. 27. – С. 264–277.

Описано сценічний шлях відомого австрійсько-німецького народного улюбленця Касперля в історії європейського лялькарства. Подано комплексний огляд використання цього знакового образу з ідеологічною метою, його історичних трансформацій і маніпулятивних інтерпретацій, зумовлених політичними чи соціокультурними змінами в суспільстві XVIII–XX ст. Наголошено на значенні постаті Касперля для сучасного театру ляльок Німеччини і Європи загалом.

178. **Іванова-Гололобова Д.** Народний лялькoвий герой Індії Відушака як один з прообразів європейського лялькового протагоніста / Дар'я Іванова-Гололобова // Наук. вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2025. – Вип. 37. – С. 24–31.

Подано компаративістський аналіз компонентів образу індійського героя Відушаки та лялькових маскотів народних європейських театрів ляльок. Розглянуто зовнішню та внутрішню характерність персонажа тіньового театру Відушаки, особливості його формування.

179. **Іванова-Гололобова Д.** Хроніка однієї дружби з UNIMA NORDIC "Театр ляльок України під час війни" / Дар'я Іванова-Гололобова, Михайло Урицький, Ольга Дорофеєва, Софія Роса-Лаврентій, Валерій Дзех // Просценіум. – 2025. – № 3–4 (72–74). – С. 61–76 : іл.

Висвітлено міжнародну співпрацю українських лялькарів із колегами з країн Північної Європи щодо трансформації функцій і завдань театрів ляльок, пошуку нових форм, подання матеріалу та перегляду репертуарної політики в умовах війни. Наголошено на підтримці українських професійних осередків лялькарства з боку UNIMA NORDIC. Охарактеризовано діяльність Харківського державного академічного театру ляльок ім. В. А. Афанасьєва, Львівського академічного театру естрадних мініатюр "І люди, і ляльки" та фронтового театру Валерія Дзеха. Акцентовано на суспільній і культурній місії сучасних театрів ляльок у період повномасштабної війни.

180. **Іванова-Гололобова Д.** Figurentheater – термін, що легітимізував статус театру ляльок у Німеччині / Дар'я Іванова-Гололобова // Вісник Львівського університету. Серія "Мистецтвознавство". – 2025. – Вип. 26. – С. 133–150.

Окреслено еволюцію терміну "театр ляльок" у професійному глосарії німецького лялькарства, його смислове переосмислення у загальній парадигмі сценічного мистецтва, вплив на український театральний процес. Наведено історико-світоглядні виміри дискусії німецьких діячів ляльокового театру та українських лялькарів щодо обґрунтованості використання словосполучень "театр ляльок" і "ляльковий театр".

181. **Лаврентій Р.** Український театр ляльок у контексті міжвоєнної культури Львова / Роман Лаврентій, Софія Роса-Лаврентій // Вісник Львівського університету. Серія "Мистецтвознавство". – 2025. – Вип. 26. – С. 151–165.

Розглянуто історію становлення й особливості функціонування українського театру ляльок у Львові міжвоєнного періоду. Проаналізовано різні вияви його існування, систему варіювання персонажів, низку образів та ідей, які презентували своїм глядачам два національні осередки лялькарства – львівський "Гротесковий театр ляльок «Вертеп наших днів»" (1926 – початок 1930-х, із перервами) та Український ляльковий театр у Самборі, що діяв при товаристві "Просвіта" (1928–1930). Простежено інтеграцію інституцій у соціокультурний контекст епохи.

182. **Роса-Лаврентій С.** Між Небом і Землею: барокова містерія про Козака Мамая (Про виставу "Козак Мамай і ключі від раю" Івано-Франківського академічного обласного театру ляльок ім. Марійки Підгірянки) / Софія Роса-Лаврентій // Просценіум. – 2025. – № 3–4 (72–74). – С. 193–195 : іл.

Рецензія на виставу "Козак Мамай і ключі від раю" (режисер – Леонід Попов) за п'єсою Артема Вишневського. Йдеться про відтворення архітектоніки класичної містерії з чітким протиставленням двох світів. Проаналізовано багатошарову структуру ляльокового дійства. Наголошено на поєднанні традицій українського театру ляльок з європейським, збагаченні поетики українського вертепу формами високої драматургії.

183. **Титаренко Я.** До питання створення інсценізацій за поетичними творами Ліни Костенко у театрі ляльок (на прикладі вистав Хмельницького академічного обласного театру ляльок "Дивень" і студентів факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка) / Яна Титаренко // Вісник Львівського університету. Серія "Мистецтвознавство". – 2025. – Вип. 26. – С. 194–205.

Проаналізовано два типи режисерських інсценізацій поетичних творів Ліни Костенко в сучасних театрах ляльок України. Описано головні композиційні та монтажні способи інсценізацій, виконаних упродовж 2024 р. акторами Хмельницького академічного обласного театру ляльок "Дивень" (режисер – Юрій Чайка) та Львівського академічного обласного театру ляльок (режисер – Яна Титаренко) за участю студентів спеціальності 026 "Сценічне мистецтво. Акторське мистецтво театру ляльок" кафедри театрознавства та акторської майстерності Львівського національного університету імені Івана Франка.

184. **Тітарова О.** Рефлексія на лялькарське сьогодення (Всеукраїнський фестиваль театрів ляльок "Прем'єри сезону" – 2023–2024) / Олександра Тітарова // Просценіум. – 2025. – № 3–4 (72–74). – С. 121–127 : іл.

Огляд Всеукраїнського онлайн-фестивалю театрів ляльок "Прем'єри сезону" 2023–2024), участь у якому взяли 12 театрів із різних регіонів України. Увагу зосереджено на трансформації художньої поетики театрів ляльок в умовах війни та пошуку нові форми художнього вираження в лялькарському мистецтві. Проаналізовано різножанрові вистави – переможці фестивалю.

185. **Філімонова А.** Крізь шви ляльки / Анна Філімонова // Український театр. – 2025. – № 3. – С. 144–145.

Про постановку "Гамлета" В. Шекспіра у Львівському театрі "І люди, і ляльки" (режисер – Олексій Кравчук), у якій шекспірівську трагедію переосмислено як філософське дійство. Через шви ляльки розкрито складні взаємозв'язки між людиною, лялькою та сценічним образом, а традиційні засоби театру ляльок набувають нового філософського звучання.

186. **Шутова О.** Гравітація–2025: формування нової методології українського театру ляльок / Олександра Шутова, Яна Титаренко // Просценіум. – 2025. – № 3–4 (72–74). – С. 128–135 : іл.

Проаналізовано освітньо-мистецький проєкт "ГРАвітація–2025", спрямований на професійне становлення майбутніх акторів-лялькарів. У межах запланованих зустрічей "Привіт – бувай!" відбувалися тренінги, дискусії, перформанси та перегляди вистав. Розглянуто актуальні методи й форми професійної підготовки молодих митців, а також перспективи подальшого розвитку вітчизняного лялькарства.

PUPPET THEATRE THROUGH THE LENS OF BIBLIOGRAPHY (2000–2025)

Halyna BILOVUS

Ivan Franko National University of Lviv,
Department of Library Science and Bibliography,
Valova Str., Lviv, Ukraine, 79008
e-mail: halyna.bilovus@lnu.edu.ua

Sofiia ROSA-LAVRENTII

Ivan Franko National University of Lviv,
Department of Theater Studies and Acting,
18 Valova Str., Lviv, Ukraine, 79008
e-mail: sofiya.rosa-lavrentiy@lnu.edu.ua

Myroslava TSYHANYK

Ivan Franko National University of Lviv,
Department of Theater Studies and Acting,
18 Valova Str., Lviv, 79008, Ukraine
e-mail: myroslava.tsyhanyk@lnu.edu.ua

The article examines a thematic bibliographic index of publications on Ukrainian and international puppet theatre covering the period from 2000 to 2025. The index is based on materials published in the periodicals Ukrainian Theatre (Ukrainskyi Teatr) and Proscenium, as well as in the scholarly collections Scientific Bulletin of the Kyiv National I. K. Karpenko-Kary Theatre, Cinema and Television University and Bulletin of Lviv University. Art Studies Series. The study considers the thematic and genre diversity of the collected publications, which include scholarly articles, reviews of performances, interviews, artistic profiles, surveys of theatre companies and festivals, and materials addressing theatre education and the preservation of artistic heritage. Particular attention is paid to the value of the annotations accompanying the bibliographic entries, as they clarify the content of publications, help identify their genre and research relevance, and facilitate access to materials that might otherwise remain overlooked.

The article highlights the potential of the bibliographic index as a research tool for reconstructing the development of Ukrainian puppet theatre during the first quarter of the twenty-first century. The collected materials provide opportunities to investigate the artistic practices of individual directors, actors, stage designers and other theatre professionals, as well as the evolution of theatre companies, their repertoire policies and their participation in festival activities. The index also makes it possible to identify publications devoted to Ukrainian vertep theatre, the interpretation of folk traditions in contemporary stage practice, international artistic exchange, and the theoretical foundations of puppetry. Particular

significance is attributed to interviews, reviews and festival reports, which preserve contemporary responses to artistic events and serve as documentary evidence of the professional and cultural environment in which puppet theatre developed.

The study also draws attention to the importance of examining theatrical publications in relation to broader historical and social changes, including the impact of the Russian-Ukrainian war on cultural life and theatrical practice. At the same time, the bibliographic index is considered not as an exhaustive account of all research on puppet theatre during the period under review, but as a structured body of sources that enables further investigation and the formulation of new research questions. The article outlines prospective directions for future scholarship, including studies of individual theatres and artists, the history of puppet theatre festivals, stage design and directing, professional training, theatrical criticism, international touring, and the preservation of theatrical heritage. It argues that bibliographic systematisation contributes to the preservation of professional memory, facilitates access to dispersed sources, and creates a foundation for expanding the source base of contemporary theatre studies.

Keywords: Ukrainian puppet theatre, bibliographic index, theatre studies, theatre criticism, theatre history, theatrical periodicals, puppet theatre festivals, theatre education.

Стаття надійшла до редколегії 17.06.2026 р.
Прийнята до друку 21.10.2026 р.
Опублікована 26.11.2026 р.